

ŠentRUPERT

Glasilo krajanov krajevne skupnosti Šentrupert

• LETO: II. /1 • april 2000 • Glasilo izhaja štirikrat letno • Za krajanje KS Šentrupert brezplačno •

Ivan Gregorčič

SREDI TE MOJE DOLINE

*Predi te moje doline,
sredi te moje doline,
polne vijugaste miline,
so bilke bolj zelene,
so zlate vse žuželke,
sredi te moje doline,
sredi te moje doline
so mehke vse stopinje
do vriskajočih vinogradov
in mrmrajočih host,
do peketajočih zorečih žit
in mirnih temnih hramov.*

*Predi te moje doline,
sredi te moje doline
neka rožnata deklica
neprestano
stopa na prstke,
prižiga regratove lučke
in spušča milne mehurčke.*

*Predi te moje doline,
sredi te moje doline.*

Pomlad se je razcvetela

foto: J. Platiše

RAD TE IMAM, ŽIVLJENJE

Se vam je že kdaj zgodilo, da vam je kaj padlo iz rok in se je na tleh razbilo na drobce? Ob takih primerih se človek navadno najprej pojezi sam nase: „Joj, kako sem štorast!“ - potem vzame metlo in smetišnico in vse lepo pomete. Kaj pa, če je stvar, ki se je ‘razletela’, dragocena? Potem začneš razmišljati, kako bi iz koščkov zopet sestavil celoto.

Vsem ljudem sveta je dana velika dragocenost, ki ji pravimo ŽIVLJENJE. A včasih se zgodi, da se tudi takšna dragocenost v trenutku ‘sesuje’ na koščke. Potem je od nas odvisno, da se odločimo, ali bomo vzeli metlo in smetišnico ter začeli pometati - ali pa se bomo lotili sestavljanja. Časa za premislek je največkrat dovolj.

O prvi možnosti (pometanju) v tistem času nisem razmišljal. Bližji mi je bil izziv sestavljanja koščkov. Potrebna je predvsem trdna volja. Priporočljivo je, da imaš ob sebi še pomočnike, ki jim v celoti zaupaš. Zelo je pomembno, da se ti nikamor ne mudi, da se zadeve lotiš na pravem koncu. Vsak košček si najprej temeljito ogledaš in poskušaš ugotoviti, kam sodi. Ko imaš v glavi jasno predstavo, lahko začneš. Zaupaj predvsem sebi in svojim občutkom. Če se ti zdi, da kak košček nikamor ne sodi, ga previdno odloži; prav gotovo bo kasneje prav prišel. Pazi, da so razpoke čim manjše. Kmalu boš presenečen. Mozaik tvojega življenja bo začel dobivati obliko. Morda ne bo takšna, kot je bila prej, ali kot so si jo drugi predstavljali - zate bo zagotovo lepa. Lahko mi verjamete, da se je res vredno potruditi. Sicer pa, le kako naj človek ve, kako lep je pogled na Šentrupert iz Nebes, če ni bil nikoli na vrhu Homa - ali kakšen sadež bo rodilo drevo, če ga ni posadil. Za en sam poljub je vredno ljubiti, za otroški smeh poslušati jok, za eno medaljo trdo trenirati, za en sam Bog lonaj je vredno kaj dobrega narediti ... In še mnogo, mnogo je lepih stvari, zaradi katerih je vredno živeti.

Rad te imam, ŽIVLJENJE!

Vinko Ahlin

DOGAJANJA V KRAJEVNI SKUPNOSTI

SLAVNOSTNA SEJA OB KULTURNEM PRAZNIKU IN ODPRTJU KNJIŽNICE

Letos je bil kulturni praznik drugačen kot ostala leta. Imeli smo počastitev, ki jo je pripravila šola, po mnogo letih prizadevanj smo prav na kulturni praznik odprli prenovljeno knjižnico, drugačna pa je bila razširjena seja sveta KS; vabilo je bilo namenjeno vsem krajanom, da bi skupaj razmišljali tudi o prihodnosti Šentruperta in o načrtovanjih za samostojno občino.

Predsednik sveta KS Peter Frelih je na sejo povabil Zvoneta Laha, župana občine Mirna Peč, in Janeza Povšiča, župana občine Škocjan. Oba sta poudarila, da z ustanovitvijo svoje občine ne moremo nič izgubiti, lahko pa veliko pridobimo. Važno je, da si sam svoj gospodar in sam odločaš o naložbah. Za občino je zelo vzpodbudno, če ima uveden samoprispevek, ker s tem več pridobi od države.

Na dan 30. junija 1999 je po statističnih podatkih v KS Šentrupert 2.426 prebivalcev. Država pa za leto 2000 nameni na prebivalca 66.866 tolarjev.

V razgovoru so krajan županoma postavljali različna vprašanja, hkrati pa razmišljali, zakaj leta 1996 referendum za novo občino Šentrupert ni uspel.

Na seji so poročali o posameznih dejavnostih tudi predsedniki komisij. Lojze Gregorčič je poročal o komunalni dejavnosti, Lojze Jarc o delu pokopališkega odbora, Jože Brcar pa o uresničevanju programa Celostnega razvoja podeželja in obnove vasi.

Vse dogajanje je strnil predsednik sveta KS Peter Frelih, ko je dejal, naj pustimo preteklost, pač pa mislimo na prihodnost!

Irena Ribič

OBČINA ŠENTRUPERT - NEKOČ

Spominjam se, da je bil Šentrupert samostojna občina še v stari Jugoslaviji - takrat sem bil še otrok. Občina je delovala v stavbi, v kateri danes živi Izidor Kovaljev. V zgornjem nadstropju sta bili dve pisarni, spodaj pa zatočišče za reveže, ki smo jim rekli vandrovci ali berači.

Na občini so bili zaposleni župan, tajnik in administratorica. Prvi župan, ki se ga spominjam, je bil Andrej Prah, posestnik, gostilničar in čevljarški mojster. Pod njegovim vodstvom so se naredile prve - takrat seveda makadamske - ceste do vasi v okolici Šentruperta. Za njim je bil župan Jože Mavsar iz Praproč. Po drugi svetovni vojni so bile občine preimenovane v krajevne ljudske odbore, ki so opravljali vse tiste naloge kot prej občine, a tudi nove, kakršne je predpisovala nova ureditev. To so bile predvsem davčne zadeve, zadeve z 'ubožnimi listi' in vse ostale, ki so bile del vsakdanjega življenja na vasi. Da smo vse uradne stvari lahko uredili v Šentrupertu, je bila velika prednost, kajti prevoznih sredstev ni bilo, da bi se vozili v druge kraje, saj se je ves promet odvijal peš ali s konji.

Krajevni ljudski odbori so se kmalu spet spremenili v občine, vendar se takrat občina ni več imenovala Šentrupert, pač pa Rakovnik; kajti z odlokom republiške oblasti se občine niso smele več imenovati po kraju, ki

je imelo v nazivu ime svetnika, zato je bil sedež občine v Šentrupertu, ime pa je imela Rakovnik. To je naša zadnja samostojna občina pred združitvijo v občino Trebnje.

Kar nekaj časa je bilo popolno mrtvilo v delovanju krajevne samouprave. Okrog leta 1965 so se začele ustanavljati krajevne skupnosti. Prvi predsednik je bil Alojz Jarc, logar, tajnik pa - takrat že upokojeni - Maks Kurent. Od takrat naprej pa so se odvijale aktivnosti, ki so tudi po zaslugi dobrih predsednikov pokazale, da smo zmožni sami skrbeti za napredek kraja. Ves čas pa so se kazala trenja med krajevno skupnostjo in občino, še posebej v zvezi s financami.

Menim, da bi bilo nujno, da bi Šentrupert spet postal samostojna občina, saj smo z vsem svojim delom dokazali, da smo zmožni. Močno si želim, da bi bili krajanji toliko složni in bi s skupnimi močmi spet pridobili svojo občino. To bo možno le tedaj, če ne bo strankarskih interesov po oblasti - le složni bomo močni.

Peter Ravnikar

NAPOVEDNIK:

DOGAJANJA V KS	2
KULTURNI UTRIP	9
IZ ŽIVLJENJA DRUŠTEV	16
OD ZIDANICE DO GROZDJA	18
IZ SKRINJE SPOMINOV	24
V DRUŽINSKEM SVETU	26

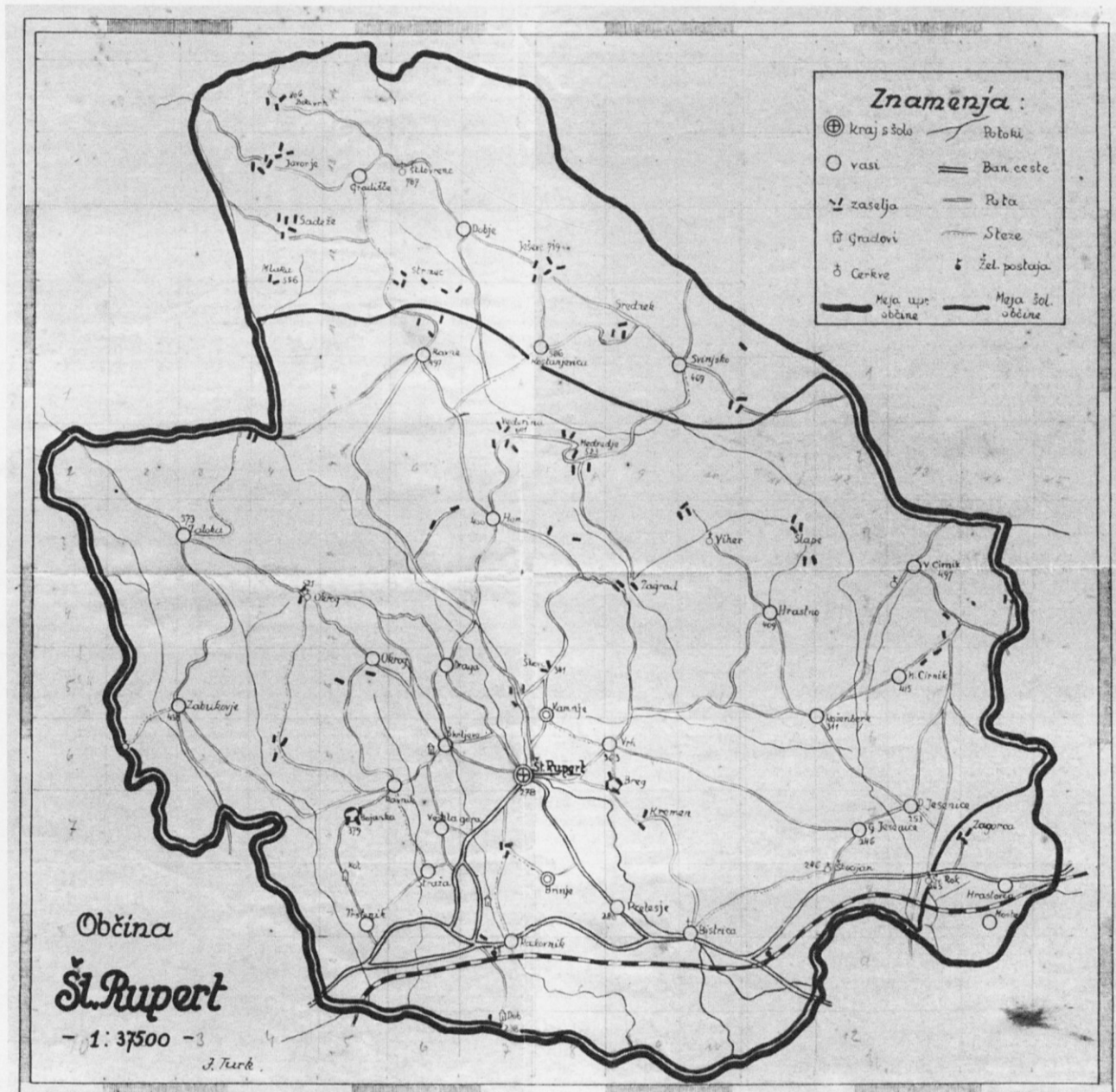
DROBCI ZGODOVINE O OBČINI ŠENTRUPERT

Občine so se v preteklosti oblikovale po farah. Pred vojno je bilo v občini Šentrupert približno pet tisoč prebivalcev. Občina Šentrupert je spadala pod okraj Krško. V Šentrupertu je bil sedež občine; zaposleni so bili župan, tajnik in administrator.

Tu je bila tudi žandarmerijska postaja. Pozneje so se kraji Most, Hrastovica in Puščava priključili v KS Mokronog. Vasi Gradišče, Ravne nad Šentrupertom, Kostanjevica in Jezevec so se pridružile občini Litija. Upravno in gospodarsko središče občine je bilo v Šentrupertu, kar se je odražalo v gospodarski moči kraja (več trgovin, več gostiln, veliko obrtnih in drugih dejavnosti). Občina je bila do konca vojne, potem so bili občinski odbori, ki so prišli pod občino Mirna; ko se je ta razformirala, pa pod občino Trebnje. Šentrupert ima veliko zaledje; vse vasi, ki so bile priključene občini Litija,

imajo cestno povezavo v Šentrupert in tudi drugače so navezani na KS Šentrupert. Šentrupert je po vojni kot gospodarsko središče izgubil težo, ker so mnoge močne kmetije ostale brez gospodarjev. Šentrupert je bil kmetijsko močno razvit kraj, vendar brez industrije, zato je po vojni vedno bolj nazadoval. Še marsikaj je med vojno izginilo - gradova Dob in Rakovnik so požgali - rakovniški grad je slovel po tem, da je imel 365 oken. Ostal pa je grad Škrljevo, ki pa sedaj kar precej propada. Upajmo, da ne bo več dolgo, ko ga bodo vsaj malo obnovili.

Irena Ribič

Zemljevid občine Šentrupert

PRESEDNIKOVA BESEDA

NAPREJ,

VSI SKUPAJ - A LE KOT SAMOSTOJNA OBČINA

Misel, ki sem jo v letu 1999 večkrat izrekel in tudi napisal, je naša edina možnost, ki nas lahko popelje v boljše in lepše. Pred letom dni, ko sem sprejel funkciji, ki ju opravljam v krajevni skupnosti in občinskem svetu, problematike kraja nisem poznal tako, kot jo letos. Sklepal sem na neurejenosti, ki se dogajajo v občinskem svetu, vendar v to nisem bil tako prepričan kot danes. V letu dni sem ugotovil, da sta delo in prizadevanje edina možnost napredka in velja za celotno področje sedanje krajevne skupnosti Šentrupert, če ga hočemo razviti in kaj dobrega narediti tudi za naše zanamce.

V mesecu marcu smo v občinskem svetu sprejemali občinski proračun. Ta dokument naj bi bil osnova za porazdelitev sredstev za potrebe občine kot celote, del sredstev pa naj bi se razdelilo tudi krajevnim skupnostim. V občini Trebnje je skupno 16 krajevnih skupnosti. Po številu prebivalcev, teritoriju, kilometrih cest, aktivnostih in angažiranosti naj bi bila KS Šentrupert med največjimi, če že ne največja. Tudi strankarsko življenje je živahno, saj imamo zastopane skoraj vse stranke, naklonjenost pa naj bi imeli s samega vrha posameznih strank. Tudi sam sem se prepričal v to. Toda, spoštovane krajanke in krajani, videti je, da naj bi to veljalo le za leto pred volitvami ali pa v letu volitev. Tekoče delo v občinskem svetu kaže, da temu ni tako. Predsedniki odborov in komisij predložene programe krajevnih skupnosti ne spoštujejo in sredstva ne porazdelijo pravilno. Praktično skupaj s kolegom Francem Bartoljem v občinskem svetu nimava nikakršne podpore strankarskih veljakov, ki prav tako sedijo v občinskem svetu in naj bi zagovarjali pozitiven in čimbolj enakomeren razvoj vseh območij v obstoječi občini, hkrati pa tudi izpolnili del svojih volilnih obljub.

Enakomerna ali enakopravna razdelitev sredstev se ne izvaja. Vendar ne vem zakaj. Predlog za ponovno, pravično in

vsem prijazno porazdelitev sredstev za program cest, graditev vodovoda in kanalizacije, kar je nuja za vsak kraj in njegov obstoj, je bil nesramno in brez obrazložitve preglasovan. Proti so bili prav navidezni zagovorniki razvoja kmetijstva in podeželja - predstavniki SLS, SKD in SDS. Sejo sem zaradi omenjenega demonstrativno zapustil. Prepričan sem, da v nobenem statutu ali programu omenjenih strank ni takšnega načela, kot ga zagovarjajo naši zastopniki. Tudi sam sem simpatizer idej in programov, ki bi prispevale k razvoju

kmetijstva, oživitvi podeželja, k še boljšemu skupnemu standardu, kar predpostavljam, naj bi zagovarjale tudi omenjene stranke. Ugotovil sem, da je problem v nenačelnosti predstavnikov in ne v programu strank. V svetu KS bomo o tem obvestili vsa vodstva in podobore omenjenih strank. Ob novih volitvah bo potrebno upoštevati tudi dejstva, ki se dogajajo med volitvami. Zaradi podobnih dogajanj je naš letošnji, a najbrž tudi v bližnji preteklosti sprejeti proračun oškrbljen, predvsem pa nepravilno porazdeljen med krajevne skupnosti.

Tabela 0

SREDSTVA ZA CESTE IN VODOVOD V LETU 2000 OBČINSKI PRORAČUN OBČINE TREBNJE				
	PODROČJE	SKUPAJ OBČINA VSE KS	KS ŠENTRUPERT	DELEŽ KS V OBČINSKEM PRORAČUNU (%)
1	LOKALNE CESTE	64.700.000,00	9.000.000,00	13,19
1.1	LASTNI DELEŽ	7.300.000,00	3.000.000,00	31,10
2	KRAJEVNE CESTE	85.000.000,00	3.300.000,00	3,88
2.1	LASTNI DELEŽ	57.120.000,00	6.700.000,00	11,73
	SKUPAJ LOKALNE IN KRAJEVNE CESTE	149.700.000,00	12.300.000,00	8,22
	LASTNI DELEŽ	64.420.000,00	9.700.000,00	15,06
3	REKONSTRUKCIJE LOKALNIH IN KRAJEVNIH CEST	155.000.000,00	20.000.000,00	12,90
V proračunu predvideno kot možni vir - realizacija ni potrjena				
4	KOMUNALNO GOSPODARSTVO	153.000.000,00	25.000.000,00	22,88
4.1	VRTINA HOM - VODOVOD	69.500.000,00	10.000.000,00	14,39
4.2	KANALIZACIJA IN ČISTILNA NAPRAVA	83.500.000,00	15.000.000,00	17,96
	MOP - nepovratna sredstva	15.500.000,00	-	
	KS	3.000.000,00	-	
	Ekološka taksa	35.000.000,00	10.000.000,00	28,57

Zaradi lažje predstave je prikazana tabela porazdelitve sredstev za ceste in investicije s komunalnega področja. Kot je mogoče opaziti, je prizadevanje krajanov KS Šentrupert ovrednoteno z deležem vseh sredstev, ki jih zberejo brez samoprispevkov, na lokalnih cestah 41,10 %, na krajevnih cestah 11,73% glede na vsa sredstva, ki jih zberejo vse krajevne skupnosti v občini Trebnje, delež sredstev, ki pa jih KS Šentrupert pridobi iz občinskega proračuna, pa znaša za lokalne ceste le 13,91% in 3,88% za krajevne ceste. Na področju vodovoda znaša delež zbranih sredstev krajanov in KS tudi do 70 %, prihodki iz proračuna torej niso primerljivi, so pa tudi vprašljivi. Zaradi ilustracije so v tabeli prikazani in jih lahko upoštevamo le kot parametre razvoja. Sredstva, ki so namenjena, so v glavnem iz proračuna, medtem ko iz amortizacije vodovodov, ki so v upravljanju Komunalnega podjetja Trebnje, ni namenjenih nič sredstev.

Kot vidimo, se bo letos v novogradnjo, preplastitve, asfaltiranje vseh krajevnih in lokalnih cest s strani občine – proračuna investiralo 12.300.000,00 SIT, za vzdrževanje in rekonstrukcijo je predvideno 20.000.000,00 SIT, za izgradnjo vodovodnega sistema Hom so predvidena sredstva 10.000.000,00 SIT, na kanalizaciji in čistilni napravi pa naj bi investirali 15.000.000,00 SIT, vendar za ta del nimamo ne dokumentacije ne vseh soglasij, tako da je vprašljiva uporaba teh sredstev. Odobrena sredstva so nizka, možnost je realizacija na daljši rok, tako da bomo morali marsikatero izgradnjo cest in vodovoda opredeliti v program za naslednja obdobja.

Za uresničitev naših načrtov, ki upoštevajo naše skupne želje sedaj in tudi v bodoče, je možna rešitev v tej smeri, da se na območju KS oblikuje samostojna občina Šentrupert, ki bi od Republike Slovenije, to se pravi brez posrednikov, pridobila ustrezna dodatna sredstva v obliki finančne izravnave. Zaradi upravičenosti nastanka in oblikovanja nove občine vam v nadaljevanju prikazujem oceno izračuna prihodkov in njihovo možno razporeditev med uporabnike. Ti podatki naj bi pokazali, kakšna bi bila ocenjena

Tabela 1 - Ocenjeni zakonsko možni viri lastnih prihodkov, ki jih lahko realizira bodoča občina, so:

1	dohodnina 35%	0,35		62.500.000,00
2	davek od dediščin in daril		pripada	0,00
3	davek od dobitkov iger na srečo		pripada	0,00
4	davek na promet nepremičnin		pripada	
5	upravne takse		pripada	
6	taksa od igralnih avtomatov zunaj igralnic		pripada	
7	davek od premoženja		pripada	
8	30% odškodnine zaradi spremembe kmetijskega zemljišča ali gozda			
9	odškodnine za degradacijo prostora		pripada	
10	SKUPAJ 2- 9			4.024.000,00
11	nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča			
12	krajevna turistična taksa			
13	komunalna taksa - vodarina			
14	komunalna taksa - grobarina, priklopi			17.756.000,00
15	SKUPAJ 1 - 14			84.280.000,00
16	finančna izravnava			87.720.000,00
17	SKUPAJ 15 + 16			172.000.000,00
18	komunala - peskokop			
19	komunala - ceste			
20	SKUPAJ 18 + 19			28.000.000,00
21	VSE SKUPAJ			200.000.000,00
Ocena upoštevanih elementov možne realizacije, ki smo jih sposobni zagotoviti po veljavni zakonodaji.				

finančna moč nove občine ob upoštevanju veljavne systemske zakonodaje. Izračun je okviren ob upoštevanju razpoložljivih podatkov. Izračun precej resnično prikazuje stanje, vendar je neuraden. Zaokrožitve, ki jih bom upošteval in bodo v izračunu upoštevane, bodo navzdol, tako da lahko pričakujemo dejansko stanje še boljše.

Sredstva, s katerimi občina lahko zagotovi izvajanje ustavnih in zakonskih nalog za financiranje lokalnih zadev javnega pomena, se imenujejo PRIMERNA PORABA.

Primerno porabo (znesek v tolarjih za leto 2000 znaša 66.866,00 SIT na prebivalca) določi Državni zbor Republike Slovenije. Znesek primerne

porabe (znesek v tolarjih) za posamezno občino se izračuna tako, da se primerna poraba na prebivalca pomnoži s številom prebivalcev v občini in popravi s faktorji, ki so odvisni od površine občine, dolžine lokalnih cest, števila prebivalcev, mlajših od 15 let, in števila prebivalcev, starejših od 65 let glede na vse prebivalce v občini, in povprečja, izračunanega v Republiki. Razpoložljivi podatki kažejo, da je v naši KS, ali če smem reči: v bodoči občini Šentrupert, 2321 prebivalcev, površina znaša 43 km² 41ha 94a in 37m², in imamo 36,9 km lokalnih cest, 70,324 km krajevnih cest in javnih poti, 6,581 km uličnih cest. Po podatkih je razvidno, da je število občanov do 15. leta starosti 421, nad 65 let starosti pa 360. Ob upoštevanju vseh naštetih podatkov bi

po veljavni zakonodaji orientacijsko izračunana vrednost primerne porabe za občino Šentrupert znaša 172.000.000,00 SIT. Finančna moč lokalne skupnosti je odvisna od več dejavnikov, vendar mora le-ta skrbeti, da realizira čimveč lastnih prihodkov za svoje delovanje. Ustava RS pa tudi opredeljuje, da je lokalna skupnost, ki ji lastni prihodki ne omogočijo pokrivanja stroškov primerne porabe, kljub temu upravičena do dodatnih sredstev iz državnega proračuna.

Prav iz navedenih razlogov je potrebno ugotoviti oziroma oceniti tudi finančno moč bodoče občine. Pri oceni je potrebno izhajati iz ugotovitve, da mora imeti občina uvedene tiste dajatve, ki jih predpisuje (oziroma daje možnost) uveljavljena sistemska zakonodaja.

Osnovo za oceno lastnih prihodkov predstavljajo odločbe ZFO (zakona o financiranju občin), ki tudi jasno opredeljuje, kateri viri prihodkov pripadajo posamezni lokalni skupnosti.

Nova občina Šentrupert bi tako zagotovila do 49% lastnih prihodkov za pokritje primerne porabe. Preostali znesek, to je 51 % ali 87.720.000,00 SIT, pa se zagotavlja iz proračuna Republike Slovenije. Ta znesek pa imenujemo finančna izravnava (razvidno je iz zaporedne številke 18).

Če gradimo na tej osnovi po ocenjenih podatkih, lahko naša občina za pokritje primerne porabe zagotovi okrog 84.280.000,00 SIT.

Iz predhodno navedenega pregleda lastnih prihodkov se da ugotoviti, da bi z malo urejenim poslovanjem lahko realizirali lastni prihodek v višini 84.400.000,00 SIT. Vse navedene dajatve plačujemo kot davčni zavezanci tudi danes v občini Trebnje. Poleg tega je zelo pomembno vedeti, da ustanovitev samostojne občine Šentrupert ne vpliva na kakršnokoli povečanje davkov.

Izhajajmo iz izhodišča, da bi znašal znesek primerne porabe občine Šentrupert 172.000.000,00 SIT in lastni prihodki v višini 84.400.000,00 SIT. Po veljavni zakonodaji lahko ugotovimo, da smo upravičeni do dodatnih sredstev

Tabela 2 - Možni prihodki OBČINE ŠENTRUPERT poleg primerne porabe so:

	VIR ČRPANJA SREDSTEV	MOŽNOST PRIDOBITVE DENARNIH SREDSTEV
1	OCENA SREDSTEV PRORAČUNA OBČINE	200.000.000,00
2	SAMOPRISPEVEK	15.000.000,00
3	MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO - CRPOV	DA - zavisi od programa
4	MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR	DA - zavisi od programa
5	MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO - POSPEŠEVANJE KMETIJSKVA	DA - zavisi od programa
6	MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT	DA - zavisi od programa
7	MINISTRSTVO ZA KULTURO - vloga v letu 2000	DA - zavisi od programa
8	MEOR - DEMOGRAFSKO OGROŽENA PODROČJA	DA - zavisi od programa
9	MINISTRSTVO ZA TURIZEM	DA - zavisi od programa
10	MINISTRSTVO ZA PROMET IN ZVEZE - GOZDNE CESTE	DA - zavisi od programa
11	OCENJENA SREDSTVA	5.000.000,00
	SKUPAJ	220.000.000,00 SIT

Vsa ta skupna ocenjena sredstva bi predstavljala podlago za pripravo proračuna občine za posamezno proračunsko leto.

finančne izravnave iz državnega proračuna. Obseg sredstev, ki bi jih prejeli iz državnega proračuna za ta namen, bi znašal 87.600.000,00 SIT. K tem sredstvom pa prištejemo še krajevni samoprispevek in eventualna druga sredstva, ki so prikazana v tabeli 2. Krajevni samoprispevek ali druga oblika združevanja sredstev krajanov je zelo pomemben faktor za pridobitev sredstev s strani Republike Slovenije - vsa ministrstva, Evropske skupnosti - Phare in drugih združenj v Sloveniji in Evropi, ki podpirajo razvoj podeželja - demografske ogrožene pokrajine in ohranitev kulturne dediščine - program CRPOV. Vsi zahtevajo delež lastne udeležbe. Če ta sredstva imamo, jih preko razpisov ministrstev in komisij lahko povečamo najmanj še za enkrat. Glede na podatke minulih let lahko sklepamo tako tudi za naprej. Pogoji za pridobitev teh sredstev je izdelan program in lastna udeležba - tudi samoprispevek.

Pri pregledu tabele 1 in tabele 2 je lahko ugotoviti, da sedanja zakonodaja podpira dobro gospodarjenje in nudi veliko možnosti za razvoj lokalne skupnosti. Velja, bolj si prizadevaš in pripraviš kvalitetnejši program, več je možne finančne podpore z državne ravni.

Prepričan sem, da tako v občini Šentrupert lahko računamo s celotnimi prihodki v skupni višini približno 220.000.000,00 SIT. Ostala sredstva pa so odvisna od naših nadaljnjih aktivnosti in prizadevanj.

Tako kot na prihodke je v sedanjem organiziranju in občini Šentrupert možno vplivati tudi na odhodke.

V tabeli 3 so prikazani odhodki oziroma poraba razpoložljivih prihodkov po posameznih področjih ob upoštevanju, da znaša proračun občine Šentrupert 220.000.000,00 SIT.

Tabela 3 - odhodki OBČINE ŠENTRUPERT

	PODROČJE ODHODKOV	PREDVIDENI ZNESKI	PLAN OBČINE TREBNJE I. 2000	S
	Poraba v primerljivih občinah z občino Šentrupert znaša 60% zneska prihodkov - izhodiščna vrednost 220.000.000,00	132.000.000,00	-	
1	Dejavnost občinskih organov	3.000.000,00	-	
4	Dejavnost občinske uprave (4 uslužbenci)	11.000.000,00	500.000,00	O
5	Vzgoja in izobraževanje	15.000.000,00	2.480.000,00	O
6	Socialno varstvo	4.000.000,00	300.000,00	O
7	Otroško varstvo	25.000.000,00	17.000.000,00	O
8	Kultura	10.000.000,00	ni podatkov	R
9	Šport	4.000.000,00	200.000,00	O
10	Zdravstvo	8.000.000,00	ni podatkov	
11	Kmetijstvo	9.000.000,00	ni podatkov	
12	Razvojni programi - Turizem, CRPOV, Drobno gospodarstvo	9.000.000,00	ni podatkov	R
13	Cestno gospodarstvo - vzdrževanje in rekonstrukcija	7.000.000,00	20.000.000,00	O
14	Komunalno gospodarstvo in varstvo okolja	13.000.000,00	10.000.000,00	
15	Sredstva stavbnih zemljišč	2.000.000,00	-	
16	Stanovanjsko gospodarstvo	3.000.000,00	-	
17	Urejanje prostora	3.000.000,00	-	
18	Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami	2.000.000,00	-	
19	Druge javne potrebe - pomoč društvom	4.000.000,00	-	
	SKUPAJ	132.000.000,00	50.000.000,00	
20	Za investicijska vlaganja v ceste, graditve novih vodovodov, obnovitve vodovoda, graditev šol. objektov in ostala investicijska vlaganja bi torej ostalo 40% ocenjenih sredstev, planiranih v razpoložljivih prihodkih občine.			
	Investicijska vlaganja po programu nove občine Šentrupert bi znašala 40% od vrednosti 220.000.000,00	88.000.000,00		
	lokalne in krajevne ceste		11.300.000,00	
	vodovod in kanalizacija		15.000.000,00	

Tabela 3 nam prikaže, kako, koliko in kje bi izvajali financiranje lokalnih potreb javnega pomena. V stolpcu PLAN - O TRE leto 2000 so zaradi primerjave prikazana sredstva, ki so predvidena v občinskem proračunu za financiranje potreb javnega pomena na področju KS Šentrupert. V primeru svoje občine bi za te namene porabili 132.000.000,00 SIT. Še večje odstopanje pa je v primeru investicijskih vlaganj, kjer bi nam v primeru občine Šentrupert ostalo precej več kot sedaj. Ta sredstva so še nerazporejena in nam ostanejo za financiranje naših potreb na komunalnem in razvojnem področju. S temi sredstvi lahko gradimo ceste, šole, zdravstveni dom, skrbimo za kulturno dediščino, po svoje in z našo pametjo in s skupnimi interesi, kot dober gospodar, urejamo naš življenjski prostor, skratka, v skladu s programi, ki si jih bomo v prihodnosti zadali, uresničujemo naše zamisli. Kot občina Šentrupert smo zelo primerna lokalna skupnost po velikosti in možnostih uresničitve naših lokalnih interesov. Praksa v sedanjem občinskem svetu kaže, da je obstoječa občina Trebnje že tako velika, predvsem pa interesi tako različni, da je uresničitev interesov na področjih krajevnih skupnosti skoraj nemogoče uresničiti. Prepogosto prihaja do nesoglasij, preglasovanj, nekorektnih odločitev, ki so posledica sedanje organiziranosti. Glede na primerno aktivnost strank na področju Šentruperta se velja spomniti tudi na to, da v vseh odborih ni niti enega zastopnika Šentruperta, ki bi zagovarjal naše interese. Skratka, sedanje funkcioniranje občine Trebnje za Šentrupert ni ugodno, tako da ustanovitev občine Šentrupert ne sme biti samo tiha želja, temveč se moramo zavedati, če želimo nadaljevati tradicijo kraja in njegove pomembnosti iz preteklosti, da je to nuja in obveza. Vse bolj je in bo pomembno, da smo na svojem gospodar mi, ki tukaj živimo, delujemo in da sami mislimo zase.

V soseščini imamo naše vzornike, ki so nas obiskali že lani in tudi februarja letos. Potrudili so se in nam določene stvari še bolj nazorno razložili. Zelo važno pa je, da so se vsi naši gostje z nami strinjali. Podpirajo nas v naših prizadevanjih. Vabimo, da jih pridemo obiskat, pogledat, da nam tudi pokažejo svoje uspehe. Sicer pa to tudi sami opazimo, ko se peljemo skozi njihove kraje. Zakaj ne bi bilo podobnega napredka opaziti tudi v naših krajih!?

Prav tako vas tudi jaz, spoštovane krajanke in krajan, vabim k razmišljanju o naši skupni poti. Kmalu se bo potrebno odločiti. Razčistiti moramo z dvomi in s pomisleki. Kot sem že omenil, je ustanovitev SAMOSTOJNE OBČINE ŠENTRUPERT nuja. Hvaležni nam bodo tudi naši zanamci, ustrezimo tudi njim.

S spoštovanjem!

Peter Frelih

DOGAJANJA NA SEJAH SVETA KS

Na novoletno sejo sveta KS smo poleg članov povabili predsednike vseh komisij; le-ti so poročali o svojem delu. Na komunalnem področju so veliko naredili, saj je skupna vrednost asfaltiranja približno 27 milijonov. Nekatera dela še niso bila narejena, ker je bilo preslabo vreme. Iz peskokopa Zabukovje smo za ceste napeljali preko 3000 m³ gramoza.

Člani pokopališkega odbora so predlagali, da bi za leto 2000 tlakovali glavne poti na pokopališču, še pred tem pa bi dobili mnenje Zavoda za kulturno dediščino.

Predsednik komisije CRPOV je poročal, da je v graščini na Veseli Gori zaključena tretja faza del; za četrto fazo del - ureditev kleti in muzeja - je izbrano Vodno - gospodarsko podjetje Novo mesto.

Predsednik Kulturnega društva Šentrupert je napovedal, da bo letos približno 12 prireditev; sta dve igralski skupini - eno vodi Zvonka Krištof, drugo pa Melita Zupančič. Zvonka Krištof je doslej že pripravila igro Priložnostni

zdravnik.

Polde Koščak, predsednik vodovodne komisije, je dal odstopno izjavo; treba bo izvoliti novega predsednika.

V načrtu za leto 2000 so člani dali prednost vodovodu - izgradnja vodovodnega hrama in vodovoda do Krževja, kjer se priključi na obstoječi vodovod, pridobitev dokumentacije za širitev ceste Slovenska vas - Šentrupert - Prelesje, nakup hiše KZ v Šentrupertu, selitev prostorov KS v prostore 'nad mlekarno'; potrebno je določiti vrstni red del.

Na seji 2. februarja je bilo sklenjeno, da bomo na kulturni dan imeli odprtje knjižnice in slavnostno sejo sveta.

Za nadaljevanje del pri izgradnji vodovoda v Nebesih je potrebno dati razpis, da dobimo tri ponudnike. Pridobili smo že vsa soglasja, kjer bo vodovod potekal.

Sprejeli smo sklep, da se dogovorimo z Vojkom Kutnarjem zaradi razširitve križišča. Kupili bomo močnejši računalnik, ker je sedanji premalo zmogljiv. Pri gradu Škrljevo smo očistili

okolico, odstranili odpadni avto in posekali grmovje ob gradu.

Zaključni račun smo obravnavali 24. februarja. Ponovno je bilo potrjeno, da je največ sredstev šlo za asfaltiranje cest, za vaške odbore in za vzdrževanje vodovoda. V preteklem letu je bilo 81 milijonov prihodkov, odhodkov pa je bilo 72 milijonov. Zaključni račun so soglasno sprejeli.

Predsednik komunalne komisije je pojasnil, da bi tudi letos imeli prvo asfaltiranje v juniju, drugo pa v septembru; v prvem roku bi asfaltirali odseke: klanec pri Petru Ravnikarju, lokalno cesto Globoko, pri Juliju Jakliču, na Zaloki, v Spodnji Zadrugi, most v Dragi, križišče pri Kutnarju, v Brinju utrditev in asfalt in na Križevem potu. V drugem roku pa bi bila rekonstrukcija ceste Draga - Zadruga, Tratar - Bizjak, Rakovnik, Kot - Grden, Mala sela, Trstenik - Pižmoht.

Še naprej potekajo aktivnosti za občino Šentrupert.

Irena Ribiz

VAŽNO OBVESTILO:

Pokopališki odbor ponovno prosi vse krajanje, naj na pokopališču ne mečejo smeti za obzidje, pač pa v zabojnike! - Hvala!

DRAGA SE PREBUJA

Na začetku vasi Draga že dolgo časa stoji kapela, v kateri je Marijin kip. Zob časa je kapelo že pošteno načel, zato smo vaščani sklenili, da bi jo bilo dobro obnoviti. Pod vodstvom Staneta Okorna, vaškega zastopnika v svetu krajevne skupnosti, so se pričele priprave.

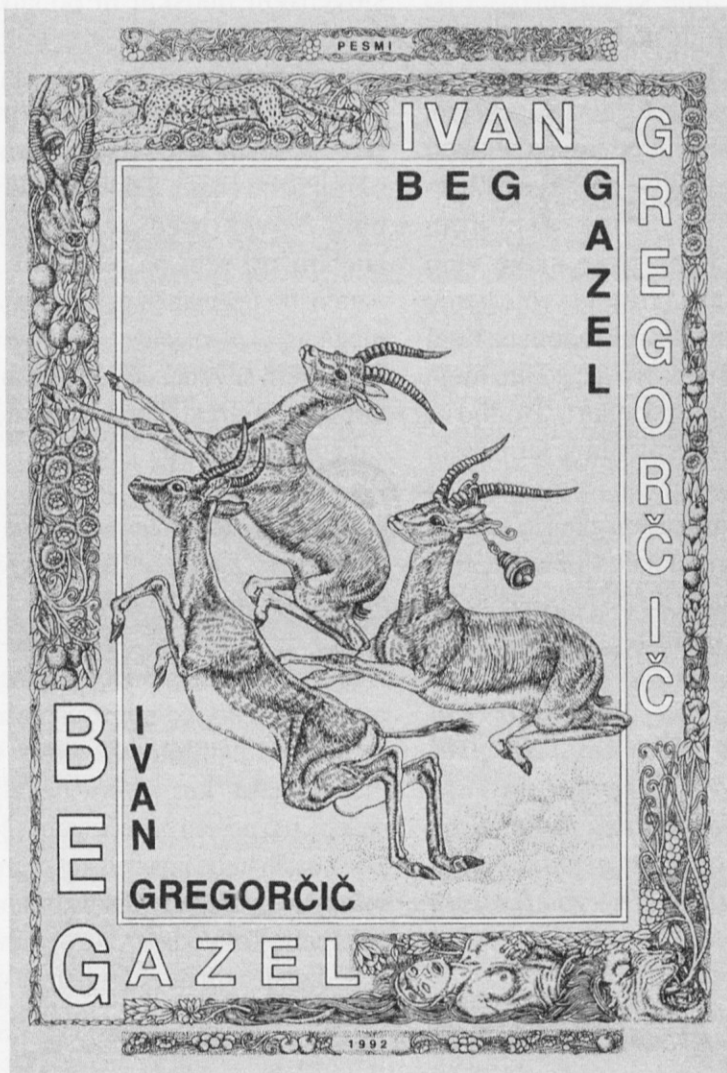
Sredi februarja smo pričeli; najprej smo zamenjali ostrešje in kapelo na novo prekrili. Pripravili smo teren okrog kapele in pričeli odstranjevati notranji omet. Zamenjali bomo tudi okni in vrata. Začetek je bil uspešen, zato upamo, da bo kapela kmalu imela lepšo podobo in nam bo vsem v ponos. Želimo, da bi bil to tudi začetek v urejanju celotne podobe vasi.

*Vaška skupnost
iz Drage pri Šentrupertu*

IVAN GREGORČIČ, PESNIK NAŠE DOLINE

V februarju, mesecu kulture in umetnosti, sem se pogovarjala s pesnikom Ivanom Gregorčičem z Rakovnika, profesorjem slovenskega jezika in književnosti na mirnski osnovni šoli. Svoje pesmi je objavljajal v Samorastniški besedi, Dolenjskih razgledih, Književnih listih, Sodobnosti in Rasti, leta 1992 pa je izšla njegova pesniška zbirka Beg gazel. Prof. dr. Matjaž Kmecl je v predgovoru k njej zapisal:

“In tu se pokaže nadarjenost. V poplavah verzov, ki tudi med nami ne prizanašajo, se te pesmi oglašajo nekako prijazno, na trenutke celo veseljaško, in hitijo za svojimi ‘gazelicami’, neulovljivimi glasovi, pesmimi, besedami, čustvi - in bogve kaj se še skriva v njih, majhnimi bistveci življenja, ki sestavljajo tisti nevidni pretok življenja in njegovih moči, ki so mu včasih rekli fluid.”

Naslovnica pesniške zbirke Ivana Gregorčiča *Beg gazel*

KULTURNI UTRIP

Ivana Gregorčiča poznamo kot skromnega človeka, ki se nerad izpostavlja in pojavlja v javnosti. Kljub temu sem ga prosila, da bi nam povedal kaj o sebi kot pesniku.

Kdaj ste začutili, da morate svoje misli in občutke izraziti v pesmih?

Če se prav spomnim, sem prve verze zagrešil, ko smo za neko razredno novoletno praznovanje v gimnaziji pripravljali program. V humorno - satiričnih verzih sem označeval svoje sošolce. V zadoščenje mi je bilo, da so ti verzi privabili kakšen nasmešek tudi razredničarki. V gimnazijskih letih sem - skrivaj seveda - pisaril tudi hrepenenjske ljubezenske vzdihne, pa 'globoka' filozofična moraliziranja, ki jih morda še hrani podstrežje mojega starega doma. Nisem pa tega objavljajal, čeprav sta mi profesorja Kolenc in Sever prigovarjala, da bi lahko kaj napisal za Stezice. Z objavami sem začel v študentskih letih, in to v trebanjski Samorastniški besedi. Sem pa pesmi rad bral že od višjih razredov osnovne šole. Poezija je ostala moja bralna hrana vse do danes, čeprav se je 'jedilnik' spreminjal, ali bolje rečeno: širil.

Kateri so tisti vzgibi, pojavi, občutja, ki Vas silijo k literarnemu ustvarjanju?

Verjetno je podobno kot pri rastlinah, ki srkajo različne življenjske sokove, dihajo zrak in vse to presnavljajo s procesi fotosinteze (in kdo ve katerimi vse še) v sadove, značilnih oblik, vonja in okusa. Tako kot sadež ne nastane in ne dozori od danes do jutri, se tudi sokovi za pesem najbrž zbirajo, gostijo, akumulirajo, presnavljajo dlje, da bi v nekem trenutku dozoreli, se izlili in pretočili v besedni izraz, v neke vrste ekstrakt. Impulzi za trenutek, ko si začne vsebina iskati svoj besedni izraz, so včasih bolj, včasih manj jasni, bolj ali manj

direktni. Včasih je lahko to konkreten posamezen dogodek, doživetje, asociacija. Tako rojstvo imajo, če opazujem nekatere pesmi iz zadnjega obdobja, pesmi, nastale ob smrti ženinega očeta, ali pesmi, porojene ob doživljanju stvaritev drugih ustvarjalcev, npr. literarnega nastopa Tomaža Šalamuna ali jazzovskega koncerta Renato Chicco tria.

Zdi se mi, da je velika napaka občasnih bralcev poezije, da v pesmih iščejo preveč konkretno zunanjo biografiko pisca.

Ste profesor slovenščine in odličen poznavalec književnosti - sta Vaše pesniško ustvarjanje in Vaš poklic kako povezana?

Svetovi, ki jih posreduje besedna umetnost, so izjemno bogati, a tudi kompleksni. Za njihovo uživanje se je treba tudi usposobiti, si brusiti, ostriti doživljajska 'čutila', da bi jih čimbolj polno sprejeli, da bi nas res preplavili in presvetlili 'sokovi' umetnosti. S poukom skušam učence senzibilizirati, jim pomagati odpirati vrata, da bi sami hodili, uživali in iskali po teh svetovih, ker bodo potem lažje razumeli življenje, sebe in druge ljudi. Branje dobre literature je gotovo ena najboljših šol življenja. Verjetno še s posebnim žarom odpiram vrata in okenca v pesniške prostore. Ker pa verjamem v izjemno moč otroške in mladostniške ustvarjalne energije oz. domišljije, že skoraj od začetkov svojega učiteljskega dela spodbujam besedno ustvarjalnost učencev, posebej še pesniško. (Na knjižno izdajo čaka kar zajeten izbor najboljše tovrstne ustvarjalnosti iz zadnjega poldruega desetletja.) Vedno čutim posebno zadovoljstvo, kadar mi uspe učence 'nažgečkati' tako, da se jim utrinjajo bogate in domiselne pesniške iskre, ob katerih tudi sam uživam. Nazadnje se je to dogajalo ob pisanju v okviru t.i.

projekta Srce na naši šoli. Sicer pa se s pesništvom 'poklicno' srečujem tudi kot literarni urednik pri reviji Rast.

Izhajate iz našega lepega okolja; gotovo ste na to okolje močno navezani. Ali Vas kot pesnika navdihuje tudi lepota naše pokrajine?

Ta šentruperski kot Mirnske doline je seveda sam po sebi ena sama poezija. Še bolj pa je bil, preden ga je porasla arhitektura zadnjih nekaj desetletij; stara je namreč z mnogo več posluha za skladnost sledila lepoti pokrajine ... Na to dolino sem navezan, ker mi diši po senu, ki sem ga z grabljami in vilami sušil, po tropinah, ki sem jih sprešal, po kravah in volih, ki sem jih pasel, po pastirskih ognjih, po koruzi in otroški mlečnosti. Po njej se še vedno sprehajata sama s sabo Janeščeva Raska in dobrotljivo naivni Oblakov Francelj, navija v noč svoj radio Krančev stric, žuga s prstom Župančičev Pepi, hvali svoje vino Antonov Tončk, poganja svoje konje Franckov Franci, z rukzakom na rami hodi moj ded v Škovec in za njim moja draga stara mama Malka ... Hodijo še mnogi drugi, čeprav jim je farni zvon že davno odzvonil.

Ali bo zazvonilo v moji glavi in se bo to morje poezije pretočilo v besedne, vsaj krmežljave sadeže, pa je odvisno od kdove katere milosti.

Sovaščani Vas poznamo kot prijaznega, delavnega in preprostega človeka; vendar pa Vaša poezija izdaja velikega duha; tiste, ki smo brali Vaše pesmi, očara globina misli in prefinjena metaforičnost.

Ah, kar preveč lepih besed ...

Tisto, kar sem pravkar govoril o morju poezije v spominu, je seveda neka

usedlina, ki kot dragocena ruda leži nekje na mirnem dnu. (Mimogrede: po spominskih cestah danes rastoče mladeži bodo verjetno dirjala internetska medmrežja.) Človek pa na svet gleda in ga sprejema tudi skozi 'živa' okna sedanjosti. Miselno in duhovno ne moreš biti zaprt v obzorje šentruperskih hribov, čeprav imaš korenine tu. Treba je dihati zrak tudi drugih duhovnih podnebij in obzorij. Zato so moja okna odprta tudi tja. Vanja stopam največ preko pisane besede in glasbe. Ta zadnja mi je že kar zasvojenost, pa naj gre za poslušanje z zgoščenk ali na koncertih: na prvem je naš izvrstni pianist Renato Chicco s triom izvajal svoje tenkočutne instrumentalne jazzovske priredbe slovenskih ljudskih in ponarodelih pesmi, na drugem pa se je v izjemni 'formi' predstavil (tudi ob klavirju) ameriški kantavtor Randy Newman, ki zna s posmehom odslikati neumnosti okrog sebe (nas). Tudi ob vsem tem hodi človek predvsem 'po sebi'. Najbolj pri sebi pa je, kadar je pri naravi, pri lastni in tisti, ki valovi zunaj njega ...

Vesel sem seveda, če se kakšna moja ubesedena stvar koga dotakne, mu zavijuga notranjost.

Kmalu bo deset let od izida Vaše pesniške zbirke. Načrtujete v prihodnje mogoče izid nove?

Nekako takole mislim: če že pišeš, piši malo, a dobro, če ne pišeš dobro, je še bolj pomembno, da pišeš malo. Pišem malo, ker pišem nekako po načelu, naj pesem priteče sama, čeprav jo je včasih treba izbežati kot murenčka s slamico iz luknjice. Tudi zbirka se bo nakapala, kot voda v vedro, morda se je že. Izdaje tudi ne načrtujem, a upam, da bo.

Gabrijela Sturm

DEVETDESET LET KNJIŽNICE V ŠENTRUPERTU

Devetdeset let življenja male podeželske knjižnice. Kaj je lahko botrovalo tej čudežni vztrajnosti, da bi preživeli v vseh zgodovinskih ujmah in časih, nenaklonjenih kulturi?

Kakor je človek ustvarjal zla dela in zle čase, tako je tudi one druge, dobre. Bili so ljudje, ki so vedeli, kako sejati in žeti na plodnih poljih šentruperske doline in v duhu mož in žena, ki so bivali tod. Vedeli so, da za človeka vredno življenje ne more veljati samo tista o kruhu in igrah, temveč ona o kruhu in duhu.

Zgodba o knjižnici.

Daljnega leta 1909 je Ivan Strajhar, šentruperski duhovnik, vzpodbudil skupino vaščanov, da zaorjejo v ledino kulturnega življenja na vasi.

Cerkovnik s Trstenika, Tomaž Prijatelj z Rakovnika, brata Odlazek z Vesele Gore, Primožič s Poštanje, brata Peterlin iz Zagrada in Franc Zupančič s Straže in še nekateri, nam neznani po imenih, so skupaj odkupili hišo trgovca Pavlina in ob njej postavili še eno stavbo, kjer je bila v nadstropnih prostorih urejena kulturna dvorana z vsemi potrebnimi spremljajočimi prostori. Eden izmed njih, imenovan manekenska sobica, je bil namenjen knjižnici, prostoru za igralce in pevskega zboru za vaje.

Naslednje leto so uspeli kupiti prve knjige, kar je bil za tiste čase pravi podvig. Delo prvega knjižničarja je opravljala Cerkovnik, za njim pa Odlazek. Po nekaj letih so knjižnico preselili v predprostore Hranilnice, za knjige je skrbela učiteljica Mihaela Hvala ob pomoči Olge Krnc in Rozike Uhan. Ob nedeljah, po deseti maši, kakor je bila knjižnica dolga leta odprta, so bralci vsakič spraznili police skoraj do zadnje knjige.

Ob začetku druge svetovne vojne so knjige pravočasno spravili na varno in prihranjena jim je bila usoda, ki je doletela dramski inventar - kulise (kar 30 jih je bilo), ki so jih italijanski vojaki zažgali.

Žal je od skrite knjižne zaloge po koncu vojne ostal le del, ki je bil nato shranjen v Lukekovi hiši v Šentrupertu in je za to knjižno zalogo skrbela in jo uredila Tončka Kutnar, za njo pa Ivi Zgonc. Dušan Tancig, ki je bil njun naslednik in občinski matičar, pa je knjižnico preselil v zadnjo sobico občinskih prostorov.

Že celih 42 let pa delo knjižničarke

opravlja Malči Kostevc. Knjižna zaloga je v začetku štela 280 knjig. Po pričevanju knjižničarke so bili tedaj hudi časi. Novih knjig ni bilo, redno je prihajala samo revija Socialistična misel; nad to skoraj edino mesečno novostjo pa bralci niso bili ravno navdušeni. Kasneje je za dotok novih knjig skrbel šolski knjižničar Jože Zupan in prinašal novosti, ki jih je bilo moč kupiti z denarjem, ki ga je namenila krajevna skupnost. Za žalostno stanje knjižnice je prav gotovo že prej dodatno poskrbela še ukinitve občine Šentrupert in priključitev k trebanjski občini. Občinska hiša je izgubila svoj pomen, dodeljena je bila enemu izmed partizanskih borcev, knjige pa so bile spet brez prostora. Nekaj časa so našle zatočišče pri Frelihovih, nazadnje je knjižnica skupaj s krajevno skupnostjo pristala na 16 m² v prostoru starega kulturnega doma. Kasneje je KS uredila svoje prostore v izpraznjenem učiteljskem stanovanju, knjižnica pa je ostala, kjer je bila, vse do današnje ureditve.

Do letos je nekdanja knjižna zaloga 280 knjig narasla na 4.200. Od 1978, ko je knjižnica postala del matične knjižnice v Trebnjem, torej zgolj izposojevališče, je bilo vpisanih 2500 novih knjig, ki so bile kupljene iz občinskih in republiških sredstev.

Ostalih 1700 knjig je knjižnica pridobila ob pomoči krajevne skupnosti, iz lastnih sredstev - članarina in zamudnina - 40 kot župnikov dar in 580 dar pobratene krajevne skupnosti Prule.

V zadnjih nekaj letih so prostori in delo knjižnice naleteli na nekaj več pozornosti in pripravljenosti, da bi se uredile razmere, v katerih je knjižnica životarila vsa dolga leta. Vztrajnost knjižničarke, pripravljenost krajevne skupnosti,

bivšega in sedanjega predsednika, in končno pripravljenost in posluš občine, da opravi svojo dolžnost, so letos obrodili tako potreben sad: knjižnica je dobila svoje domovanje v obnovljenih prostorih, lično in prijazno opremljenih, čakajoč na obiskovalce.

Ostalo je še nekaj stvari, ki bi jih kazalo čim hitreje in bolje izpeljati, da bi bili zadovoljni obiskovalci in bi bilo kvalitetno strokovno knjižničarsko delo.

Knjižnica ima sodobno komunikacijsko in računalniško opremo, ki omogoča vključitev v slovensko knjižnično mrežo in vpogled v zaloge vseh slovenskih knjižnic, vendar je to mrtev kapital, dokler ne bo izpeljan dogovor o financiranju stroškov plačevanja priključitve na internet oziroma dostop do mreže.

V knjižnici sta za uporabnike dva računalnika s tiskalnikom, možno je oblikovati besedila.

Knjižnica je zaenkrat odprta ob nedeljah - kot je bila doslej - od 9 do 10.30 in od 11.30 do 12. ure, in ob sredah od 12. do 16. ure, kar pa je za obiskovalce še vedno premalo. Matična knjižnica v Trebnjem je dolžna s strokovnimi delavci opravljati dela v vseh knjižnicah po krajevnih skupnostih. Žal samo s štirimi zaposlenimi tega ni moči urediti, zato je rešitev težav z odprtostjo krajevnih knjižnic in s strokovnostjo dela odvisna od pripravljenosti občine, da omogoči povečanje števila zaposlenih strokovnih delavcev. Naj se to čimprej zgodi!

Prijazno vabimo vse prebivalce Šentruperta in okolice, da obišejo knjižnico. Če med knjigami, ki so jim na voljo, ne bodo našli sebi primernih, jim bomo le-te prinesli iz Trebnjega ali naročili iz drugih knjižnic; tako velja tudi za časopise in časnike. Želeli bi, da obiskovalci povedo, kaj pogrešajo, kaj jim ni po volji, saj je knjižnica zaradi njih.

Del teksta, ki se nanaša na zgodovino knjižnice, smo povzeli po besedilu o nastanku in delu šentruperske knjižnice - posredovala je Malči Kostevc, za kar se ji zahvaljujemo. Še posebej pa pristrčna hvala za vsa njena prizadevanja, da je knjižnica ostala pri življenju!

*Cilka Žibert,
vodja knjižnice Pavla Goliz*

PRILOŽNOSTNI ZDRAVNIK

Gledališka skupina, ki je lani po mnogo letih začela ponovno delovati, je letos pripravila Molierovo delo Priložnostni zdravnik.

Režiserki Zvonka Krištof in Gabrijela Šturm sta za uprizoritev izbrali lahkotno komedijo, za katero so značilni smešni junaki, igrivo dogajanje in presenetljivi obrati, kar je ustrezalo mladim igralcem, da so se dobro vživeli v posamezne vloge.

Pohvaliti velja vse igralce: Tomaža Bracarja, Staneta Gorenca, Domna Krištofa, Daniela Pejoviča, Karmen Uhan, Darjo Lamovšek in Tadeja Kovaljeva, saj so pretežni del svojega prostega časa, še zlasti med šolskimi počitnicami, namenili za vaje.

Idejno sceno je zasnoval naš krajan dipl. inž. arhitekture Rupert Gole, izdelal pa jo je Izidor Kovaljev. Pri igri sta pomagali še Vesna Pajek, ki je igralcem ob pomoči Barbare Starič naredila masko. Za posnetek primerne glasbe je tudi letos poskrbel Uroš Jurglič. Seveda pa v še tako dobrem gledališču ne gre brez šepetalke. Igralci so bili marsikdaj hvaležni Bredi Vojnovič, da jim je

prišepnila, kadar se je pri besedilu zataknilo.

Sama priprava igre je za igralce, ki so vsi še srednješolci, pomenilo tudi širjenje obzorja, saj so ob Molierovem besedilu spoznavali tudi glasbo, kostumografijo, masko, obnašanje in mimiko v prvi polovici 17. stoletja, ko je besedilo nastalo.

Celotna skupina si je prizadevala, da bi z igro razveselili in razvedrili naše krajane, prav tako kot je Moliere v svojem času zabaval preproste ljudi in gospodo na dvoru Ludvika XIV.

Navdušena publika, še zlasti na premieri, in številne pohvale so mladim nastopajočim dvignile samozavest, tako da že razmišljajo, kaj bi uprizorili v naslednjem letu.

K sodelovanju želimo pritegniti še več krajanov, ki bi svoj prosti čas ustvarjalno izkoriščali, česar pa si brez posluha domačinov težko zamišljamo. Prepričani smo, da nas ne bodo pustili na cedilu, saj so nam že sedaj finančno, materialno in s storitvami vedno priskočili na pomoč, za kar se jim iz srca zahvaljujemo!

Zvonka Krištof

Nad Priložnostnim zdravnikom so bili tudi mladi igralci navdušeni

ŠOLA IN KRAJ

VRTEC - ZGODBA S SREČNIM KONCEM

Radosten dogodek za kraj je bil 7. januar 2000, ko je bilo odprtje razširjenega vrtca. Srečanje je potekalo v prijetnem razpoloženju pesmi najmlajših, spominov nekdanjih vrtičkarjev, igrivosti pisatelja Primoža Suhodolčana in sproščenosti pesmi pevke Romane Krajncan. Z zadovoljstvom vseh so bila poplačana prizadevanja, ki so trajala že od 1995. leta.

Na prireditvi je bilo tudi humanitarno dejanje Lions kluba iz Trebnjega, ki je podprl zdravljenje slabovidne deklice Maje Lamovšek.

Priznanje so nam dali tudi številni gosti; med njimi je bila predstavnica Ministrstva za šolstvo in šport Alenka Pavlovec, predstojnik Zavoda RS za šolstvo - OE Novo mesto Ivan Mirt, Občina Trebnje je tokrat imela močno zastopstvo, saj so prišli župan Ciril Pungartnik, direktor občinske uprave Janez Slak, vodja oddelka za družbeno dejavnost Branka Kržič, strokovna delavka Danica Grandovec, in tudi nekdanja vodja oddelka za družbeno dejavnost Majda Ivanov nam je izkazala pozornost. Razumljivo je, da se je zadovoljstvo od šole in vrtca selilo tudi na dipl. inž. arhitekture Blaža Slapšaka, ki je naredil načrte, predsednik sveta KS Šentrupert Peter Frelih je bil tudi kot nadzorni pri gradnji

srečen, da je prišlo do odprtja, ponosen je bil Lojze Zupančič, saj je Gradbeništvo Zupančič povečalo vrtec. Iskrena hvala vsem, ki so kakor koli pripomogli, da smo dobili povečan vrtec!

Šola in starši, ki so komaj čakali na sprejem otrok v vrtec, so mislili, da bo že 1. februarja oddelek odprt. Ker pa je občinski svet prvič v tem letu zasedal šele 7. februarja, smo bili prepričani, da bomo vsaj s 1. marcem le imeli dva oddelka. Vendar razširitev vrtca ni bila na dnevnem redu tudi na drugem zasedanju, zato je bilo razočaranje šole in staršev toliko večje. Šele po številnih priporočilih je končno občinski svet 15. marca sprejel sklep, da s prvim aprilom začne delati tudi novi oddelek vrtca; sklep smo sprejeli 21. marca in še istega dne starše obvestili. Ker pa so nekateri starši obiskovanje vrtca preložili na jesen, je zdaj še nekaj prostih mest in lahko ugodimo staršem tistih otrok, ki se že približujejo tretjemu letu starosti. Torej je zgodba o vrtcu doživljala več zastojev, konec pa je vendarle srečen - in prav je, da si samo konec zapomnimo.

Hura za vrtec!

Zadovoljni obrazi:

predsenik sveta KS Peter Frelih, arhitekt Blaž Slapšak in predstavnica Ministrstva za šolstvo Alenka Pavlovec

STOLETNICA LUNAČKOVEGA ROJSTVA

31. januarja 2000 je minilo sto let od rojstva domačina akademika dr. Pavla Lunačka. Prav na tisti dan je podružnica Bralnega društva za Dolenjsko, Belo krajino in Posavje pripravila srečanje, na katerem smo med drugim počastili Lunačkov spomin in nakazali vsebino zbornika, ki ga pripravlja šola ob pomoči številnih darovalcev. Veseli pa smo bili, ker nam je dr. Igor Saksida predstavil najnovejši izbor Prešernovih pesmi za mlade.

KULTURNI PRAZNIK IN VIDA BREST

Kar nekako ne gre, da se ne bi tudi v Šentrupertu spomnili kulturnega praznika, čeprav šola redno pripravi počastitev za učence. Ob pesmi Vinogradniškega pevskega zbora Šentrupert in članov Glasbene šole Trebnje je bila ob počastitvi Prešerna namenjena pozornost tudi nekaterim umetnikom, ki so kakor koli povezani s tem letom. Spomnili smo se nedavno umrlega pisatelja Jožeta Dularja, ki je s šolo dolga leta zgledno sodeloval, nismo mogli mimo Prešernove nagrajenke Svetlane Makarovič; čeprav je odklonila

denarno nagrado, je vendar njeno delo eno izmed tistih redkih, ki bo preživelo generacije. Spomnili pa smo se tudi, da bo poleti minilo petinsedemdeset let, odkar se je rodila pesnica in pisateljica Vida Brest. Včasih kar premalo upoštevamo ljudi, ki izhajajo od tod in so širše zaznamovali čas in prostor. Mi smo se rojakinje, ki je nadvse ljubila Šentrupert, spomnili s ciklom Mihčevih pesmi, hkrati pa je iz Šentruperta prišla pobuda, da je pri bralni znački pisateljica sezone tudi Vida Brest.

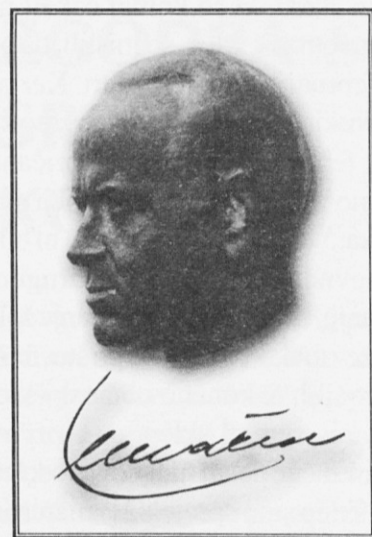
DAN ŠOLE IN PREDSTAVITEV ZBORNIKA

Letos sta bili ob dnevu šole dve počastitvi stoletnice rojstva dr. Pavla Lunačka. V ponedeljek, 3. aprila, je bilo samo za učence šole - tedaj smo predstavili zbornik Dr. Pavel Lunaček, pa tudi ilustracije, ki so jih podarili priznani umetniki v zadnjem obdobju. Za sprostitev pa je poskrbel priljubljeni pevec Jan Plestenjak, ki je kar pogost gost v Šentrupertu.

Za kraj in za širšo skupnost pa je bila osrednja počastitev stoletnice rojstva in predstavitev zbornika Dr. Pavel Lunaček v petek, 7. aprila, ob 17. uri. V kulturnem programu so poleg učencev šole sodelovali še učenci Glasbene šole Trebnje, imeli smo razstavo likovnega umetnika Branka Šusterja, slovesnost pa je sklenil Oktet Lipa iz Trebnjega. Prireditve se je poleg krajanov in sorodnikov udeležilo veliko Lunačkovih nekdanjih sodelavcev.

Če posežemo še naprej, je treba omeniti, da bomo v aprilu širše počastili slovenski dan knjige, sodelovali pri srečanju starostnikov in se predstavili staršem. Šola bo letos v maju ponovno organizator slikarskega srečanja. V sodelovanju s krajevno skupnostjo se bomo potrudili, da bo srečanje doživetje za slikarje in za vse nas.

DR. PAVEL LUNAČEK

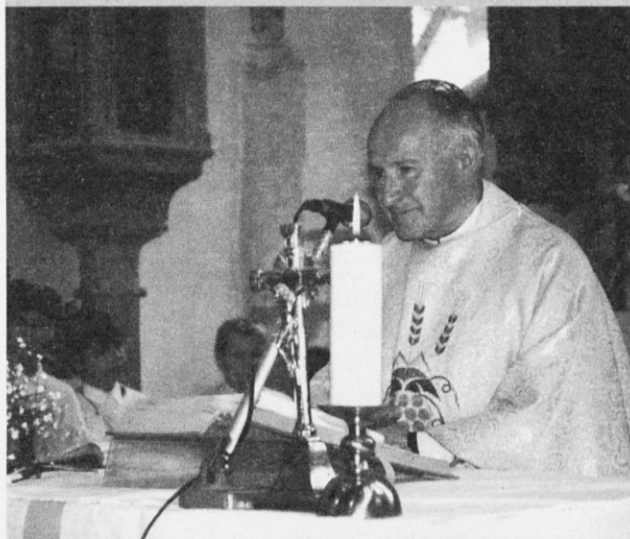
OB STOLETNICI ROJSTVA

*Šola se je oddolžila velikemu
domačinu z zbornikom*

Jože Zupan

VOŠČILO

PRIJAZNO VOŠČILO

Iskrene čestitke ob 75- letnici!

Vršaci Karavank, Julijcev in Kamniških planin dajejo zavetje mnogim vasem, med njimi tudi Sori. Tam se je 5. januarja 1925 družini Jamnik rodil sin, ki so ga krstili za Franceta. Fantič je nabiral znanje v domačem okolju, nato pa si je zaželel obzorje znanja razširiti v semenišču. Za svoj poklic si je izbral duhovništvo.

Naloge duhovnika - salezijanca je opravljal v več župnijah, sedaj je že nekaj let v Šentrupertu. Poznamo ga kot dobrosrčnega, ustrežljivega, izredno skromnega duhovnika. Razdaja se faranom; s svojim jeklenim konjičkom se vsak prvi petek odpravi na obiske k bolnikom, jim vliva poguma in vrača voljo do življenja. Mnoge pa obiskuje še veliko bolj pogosto. Zna prisluhniti sogovorniku, se z njim poveseliti, v hudih trenutkih pa pokazati pravo pot. Njegovo delo je vidno pri pripravi oltarja za bogoslužje, v spovednici, pri krstu novih članov cerkvenega občestva in pri zadnjem slovesu. Rad sede med pevce cerkvenega pevskega zbora, zapoje z njimi nabožne in posvetne pesmi, se z njimi odpravi na izlet, pogosto pa jih pri petju spremlja z ubranim igranjem na orgle. Izredno skrbno, spoštljivo opravlja daritev svete maše, vliva zaupanje v dobroto in poštenje.

Za vso dobroto in opravljeno delo Vam, dragi gospod Franc Jamnik, farani župnije svetega Ruperta izrekamo javno zahvalo in želimo, da bi Vam Bog ob Vašem jubileju - 75-letnici - naklonil zdravja in božjega blagoslova, da boste še mnogo let lahko opravljali svoje plemenito poslanstvo!

Anisa Breznikar

DEJAVNOST KRAJEVNE ORGANIZACIJE RDEČEGA KRIŽA

Nekje sem prebrala: 'Težave starejših razumeš šele takrat, ko sam ostariš.' Vesela sem, da to pri vseh ne drži. Kajti ravno s prizadevnostjo in pripravljenostjo naših mladih članov - odbornikov smo izpolnili vse načrtovane naloge v letu 1999. Hvala jim v imenu vseh, ki so jih osrečili!

V mesecu marcu je potekala naša prva akcija za leto 2000. Obiskali smo vse naše krajanje v domovih in vse starostnike, stare nad 85 let v KS in jih skromno obdarili. V mesecu maju pa bomo v sodelovanju s šolo in krajevno skupnostjo organizirali srečanje vseh krajanov naše krajevne skupnosti, starih nad 70 let; tako jim bomo polepšali dan in jim dokazali, da niso pozabljeni.

Tako je zapisala predsednica krajevne organizacije RK Šentrupert Marija Brezovar.

Dodal pa bi, da bi si sleherni član te humane organizacije zaslužil, da jih poimensko zapišem - pa vem, da ne bi bili zadovoljni, ker so preveč skromni. Njihovo plačilo je osrečiti osamljenega človeka ...

Pa vendar ne bi bil miren, če ne bi izpostavil vsaj človekoljubnega delavca Edija Zavrla. Brez njega bi bili velikokrat načrti organizacije okrnjeni. Kot da Edi Zavrl ve, da je sreča le, če lahko osrečiš druge! Koliko osamljenih starejših ljudi je hvaležno za vsako prijazno besedo, ki velikokrat bolj učinkuje kot zdravilo. Saj je vendar osamljenost v današnjem svetu najhujša bolezen. Hvala v imenu vseh tistih, ki so bili deležni Vaše pomoči!

Še nekoga moramo poimensko imenovati. Marijo Brezovar. Ne zato, ker je v preteklih dneh vsa vitalna dopolnila 75 let, pač pa zaradi vsega njenega dela. V življenju je imela tri poklicne želje: biti vzgojiteljica ali učiteljica ali otroška zdravnica. Čeprav lahko človek navadno izbere en sam poklic, pa je Marija Brezovar v poklicu učiteljice združila kar vse troje: vzgajala in učila je mladi rod; mnogim ni bila le učiteljica, pač pa tudi mati; zdravila je vse njihove težave ob učenju. Že zelo zgodaj je znala prisluhniti odraslim, ki so bili pomoči potrebni. Pravzaprav je humana dejavnost pri Brezovarjih kar v rodu. Spomnimo

Polna življenjske energije ob 75 - letnici

se: poteka že trideseto leto, odkar je učitelj in upravitelj Matija Brezovar kot predsednik krajevne organizacije RK na občnem zboru omahnil v razredu - kako simbolno dejanje, saj je bil povezan s šolo več kot petdeset let. Oporo je imel v svoji hčerki Olgi, tudi učiteljici. Svojega najboljšega nadaljevalca človekoljubnega poslanstva pa je našel v snahi Mariji Brezovar. Vem, sama ne bi mogla nič narediti, če ne bi imela ob sebi imenitne družine somišljenikov, predvsem somišljenic. Toda - ali kdo more prešteti množico ljudi, ki jim je s svojo besedo lajšala vsakdanje skrbi in jim lepšala zrele leta življenja? Lahko bi že dovolila, da bi drugi nadaljevali plemenito delo. Toda brez pozornosti do starejših naša Marija ne bi znala živeti - saj je to del nje, v krvi, v rodu. Hvala, Marija Brezovar, za vse dobre misli, za vse tolažilne besede, za vse trenutke, ko ste z lic starejših in osamljenih odganjali žalost. Naj dobrota tudi Vam pomaga živeti - pa iskrene čestitke ob minulemu prazniku!

Jože Lupan

IZ ŽIVLJENJA DRUŠTEV

OKROGLA MIZA O STEKLASOVI POHODNI POTI

V nedeljo, 13. februarja 2000, je gostilna Javornik gostila udeležence okrogle mize o Steklasovi pohodni poti; organiziralo jo je Turistično društvo Šentrupert. Odziv je bil zelo dober - 32 udeležencev je bilo - med njimi tudi predstavniki različnih ustanov: Iztok Altbauer iz Slovenske nacionalne turistične organizacije (SNTO), dr. Marko Koščak, strokovni delavec Ministrstva za področje kulturne dediščine, predstavnica turistične agencije NOE iz Novega mesta Meta Potočnik, Bojan Rajer, odgovoren za turizem v Občini Trebnje, Saša Gradišek, vodja centra za razvoj turizma iz Litije in Jože Barbo, predstavnik Dolenjske turistične zveze. Razgovor je vodil Marko Kapus, ki je že v uvodu poudaril, da je potrebno preučiti možnosti, ki jih imajo gostinci ob Steklasovi pohodni poti, hkrati pa je potrebno pot uvrstiti v tržne tokove

slovenskega turizma.

Bojan Brezovar, predsednik Turističnega društva Šentrupert, je predstavil zgodovinske zanimivosti Šentruperta in samo pohodno pot. Sledil je razgovor, v katerem so sodelovali povabljeni predstavniki ustanov.

Iztok Altbauer je poudaril, da je potrebno narediti program celoletnih dejavnosti turističnega društva in že pred sezono opozarjati na pomembnejše dogodke. Sporočila je možno pošiljati tudi na SNTO - oddelek za stike z javnostjo.

Več razpravljalcev je poudarilo potrebo po povezovanju s turističnimi središči v bližini - Šmarješke Toplice, Otočec - in sodelovanje s sosednjimi turističnimi društvi. Preko turističnih centrov je potrebno njihove goste obveščati o ponudbi in jim pošiljati programe. Izkoriščati moramo tudi možnosti informiranja na internetu. Strinjali smo

se z ugotovitvijo, da je zadovoljen gost najcenejša reklama.

Predstavnica agencije NOE je pokazala veliko zanimanja za ta del Dolenjske in ga bo skušala vključiti v svojo ponudbo. Znano je, da ima Šentrupert največ enodnevnih obiskovalcev, saj nima dovolj prenočišč. Na vprašanje Toneta Odlazka, ali obstajajo možnosti za pomoč pri odpiranju prenočišč, so omenili Ministrstvo za malo gospodarstvo, pa tudi Občina Trebnje enkrat letno objavi razpis za ugodnejše kredite za to področje.

Udeleženci so tudi poudarili potrebo po boljšem informiranju o poti. Potreben je prostor, kjer bo možno dobiti zloženko in osnovne informacije o poti. Doslej so se ljudje največ obračali na župnišče, kjer so pri župniku Mirku Simončiču vedno dobili ustrezna pojasnila.

Dogajanje je zaokrožil domačin Viki Uhan, tudi gorski vodnik pri Planinski zvezi Slovenije; poudaril je, da moramo predstaviti značilnosti in posebnosti te poti. S samo potjo ni mogoče tržiti; tržimo lahko le s stvarmi ob poti. Da pa bo to steklo, je treba ljudi, gostince in druge, ki živijo ob poti, izobraževati: povabiti jih je treba na ogled podobne poti in se pozanimati, kako tam živi gostinska ponudba.

Vsi so nam pripravljeni pomagati, vendar pa pot lahko zaživi samo z ljudmi ob njej. Za prepoznavnost poti bomo lahko največ naredili sami: potrebna je gostoljubnost, prijaznost in dobra gostinska ponudba. V ljudeh, ki bodo prihajali k nam, moramo videti priložnost za uveljavitev Šentruperta. Če bodo zadovoljni, bodo postali naši stalni gostje. To pa si tudi želimo, ali ne?!

Spomladanski pohod po Steklasovi pohodni poti bo organiziran 29. aprila. Že zdaj vabljeni!

Andrej Brcar

Mira Brezovar

ŠAHOVSKI KLUB TREBNJE

Šahovski klub Trebnje je po uspešnem zaključnem turnirju lansko leto - odvijal se je v gostilni Jaklič - začel s ciklusom turnirjev za prvaka občine Trebnje za leto 2000. Tako je na prvem turnirju med desetimi igralci zmagal Tomaž Marinšek, ostali so se takole zvrstili: Andrej Vošpernik, Andrej Brcar, Primož Potočnik, Stane Horvat in Vinko Tomažin.

Na drugem turnirju pa je med 22 igralci iz trebanjske občine, Krmelja, Ljubljane in drugod zmagal Miha Furlan, mojster FIDE. Nadaljnji vrstni red tekmovalcev je bil: Vošpernik, Potočnik, Marinšek,

Piškur, Brcar, Prosenik, Resman, Kurent, Hočevnar in Šlajkovec.

Nastopili smo tudi na pokalu Dolenjske za leto 2000 v Šmarje - Sapu, kjer smo v postavi Miha Piškur, Andrej Brcar, Jože Hočevnar in Vinko Tomažin zasedli tretje mesto.

Ker v klubu igra precej igralcev iz Šentruperta, je tu več turnirjev; zadnji je bil v Kulturnem domu 24. marca. Glede na to, da je šahovski krožek, ki poteka v šoli dr. Pavla Lunačka in ga vodi Tomaž Mandelj, dobro obiskan, se tudi za prihodnost šaha v Šentrupertu ni bati.

ŠKODA ZARADI DIVJADI

Divjad v gozdovih, na poljih, v sadovnjakih, na travnikih in v vinogradih povzroča škodo, ki se veča, čeprav število divjadi ostaja enako.

Na obseg in vrsto škod vplivajo številni znani in manj znani dejavniki. Škode na kmetijskih kulturah so razmeroma hitro popravljive, ne velja pa to za škodo v vinogradih, sadovnjakih in gozdovih. Pri škodi je pravilo, da je potrebno vlagati v odpravljanje vzrokov in ne le posledic. Med preprečevalne ukrepe sodijo biotehnična dela, še posebej tista za izboljšanje prehrabnih razmer, dopolnilno krmljenje in tudi uporaba učinkovitih zaščitnih sredstev.

Divjadi tudi krompir prija

Nekatere kmetijske rastline so zaradi svoje velike hranljivosti zelo priljubljene pri divjadi. Lovci menimo, da v vinogradih in sadovnjakih škropiva divjad pritegnejo, kajti v starih nasadih se je uporabljala za zaščito modra galica, škoda pa je bila zanemarljivo majhna.

Na obseg gozdnih škod vpliva tudi vedno večji nemir v gozdovih, saj je tako divjad večji del dneva prisiljena prebiti v goščavah, oziroma mladih kulturah, in se hraniti s tam dostopnim rastlinstvom.

Lovci želimo lastnikom parcel, na katerih divjad povzroča škodo, pomagati tako, da jim nudimo naslednja zaščitna sredstva:

- žico za ograditev parcel,
- prispevamo del sredstev za nakup farmer pletiva ali nudimo arbin, ki odvrta divjad od tako zaščitene parcel.

Lastniki ogroženih parcel se lahko obrnejo na komisijo za ocenjevanje škode - Darko Tratar - 061/872 197

in 041/403 928, Miro Huč - 47 549, in Jože Zupančič - 47 354 - in se z njimi dogovorijo o najbolj primerni zaščiti, ki bo sprejemljiva tako za lastnike kot lovce. Povzročeno škodo pa lastniki prijavijo že omenjeni komisiji.

Divjad za zadovoljevanje svojih prehrabnih navad povzroča škodo, vendar je tudi sama vedno bolj ogrožena - vedno bolj je izpostavljena raznim škodljivim vplivom. Nekateri ukrepi na poljih (melioracija) so tako spremenili življenjske razmere, da živali nekaterih vrst nimajo ustreznih življenjskih pogojev. Dokaz za to je izumrtje jerebice in izumiranje zajca ter fazana.

Neposredno škodo pri mali divjadi in srnjadi povzročajo zlasti kmetijski stroji. V svetu so uveljavljene plašilne naprave, ki pri delu na polju in travnikih odvrta divjad. Pred pričetkom večjih del bi lovci s psi preiskali kulture, v katerih se nahaja divjad, in jo poskušali rešiti pred pogubo. Lovci priporočamo kmetovalcem, da pri

košnji najprej pokosijo travnik in nato nadaljujejo košnjo iz sredine proti robom parcel. V praksi pa se parcela obkosi in se s košnjo nadaljuje proti sredini, kamor se pomika divjad, in v zadnjih redih je za tisto leto pokončana prirast.

Veliko škode povzroča promet; ocenjujemo, da izgubimo vsako leto od 5 do 7 % srnjadi na cestah in od 15 do 25 % srnjadi - predvsem mladičev - v travnikih od letnega odstrelka srnjadi. Veliko škodo povzroča prevelika uporaba kemičnih pripravkov, suše, toče in poplave.

Krajani, svoje težave naslavljajte na komisijo za škodo, na starešino LD Franca Kramerja - 47 725 - ali gospodarja LD Slavka Vojnoviča - 47 350 in 041/883 989.

Prihodnjič vas bomo seznanili o poteku čistilne akcije, ki jo izvajamo lovci ob pomoči prebivalcev iz vse Slovenije, in o urejanju lovišča.

Stojan Vojnovič

OD ZIDANICE DO GROZDJA

ZIDANICE

Za Dolenjce je dvojnost bivanja na domačiji in v zidanici, ki je od domačije in kraja odmaknjena, prava značilnost. Tudi po naravi niso bili Dolenjci nikdar taki, da bi hoteli že z velikostjo hiše vse povedati o svoji imenitnosti. Še danes velja: Dolenjec te povabi, da si ogledaš njegovo zidanico, kjer ti bo postregel, Gorenjec zato, da ti bo razkazal svojo imenitno hišo! (Povsod pa so seveda tudi izjeme.)

Zidanice, kot jih poznamo danes, so oblika arhitekturne posebnosti, ki je nastajala in se razvijala z vse večjim zasajevanjem vinogradov. Prvi lastniki vinogradov so seveda bili fevdalni gospodje. Za vzdrževanje reda v vinskih goricah so se že od 16. stoletja dalje na Dolenjskem uporabljale Štajerske gorske bukve, ki so nastale 1543. leta. V 18. stoletju so začeli do tedaj enoprostorske lesene hrame vedno bolj uporabljati tudi kot bivališča. V začetku so bila to le začasna bivališča ob delu v vinogradu, kasneje pa tudi že stalna, ker so od konca stoletja dalje kmetje svoje pravice do vinogradov lahko tudi odkupili. V 18. stoletju so bile vi-

nogradniške stavbe dodatni deli domačij. Cela pobočja takih hišic so se razprostirala po dolenjskih gričevjih. Lesene hrame so sicer začeli pozidavati šele v 19. stoletju, ko so se vanje začeli naseljevati kajzarji. V tem času so v vinskih goricah nastala prava naselja hišic, delno zidanih, delno lesenih. Lesenih vinskih hramov je do danes zelo malo ohranjenih. Takšni objekti so bili grajeni z izredno debelimi hrastovimi bruni, ki so s svojo debelino zagotavljali zadostno toplotno izolacijo tako pred mrazom kot pred vročino. Špranje med posameznimi bruni so bile zatesnjene z mahom in ilovico.

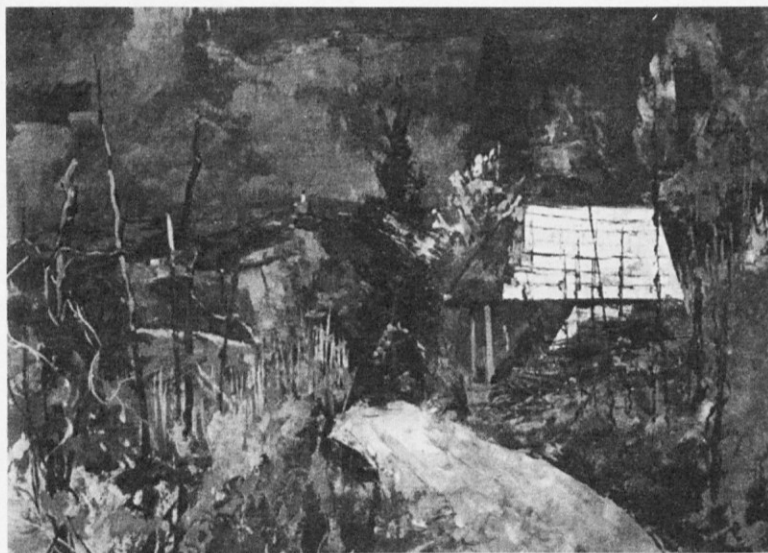
V 19. stoletju so s težavami na vasi

postajala druga bivališča (zidanice, hrami) v vinorodnih predelih vse skromnejša, le vinska klet je bila še dobro zidana. Od takrat do danes se je ohranila oblika preproste zidanice, ki je le enocelično zidana ali z lesenim delom (lopo) pred zidanim delom.

Zidanice so navadno postavljene na jugozahodna pobočja gričev ob poteh, ki poprek potekajo skozi vinograde. Včasih v bližini raste tudi kakšno drevo, da je poleti zidanica nekoliko bolj v senci. Vino mora biti namreč na hladnem, kar sicer zagotavlja tudi vkopanost zidanega dela v pobočje hriba. Najpreprostejše oblike so še vedno enoprostorske - zidane. Vhod je s čela ali s strani, ker je to terenu najbolj primerno. Danes je najpogostejša oblika zidanice sestavljena iz zidnega dela, ki je skoraj v celoti vkopan v zemljo, in lesenega dela (lope) pred zidanim delom.

Zidanice z lopo imajo vhod navadno s strani v lopo in naprej v zidani del. V zidanem delu je prostor za sode pa tudi kakšna jabolka in ostalo ozimnico. Zidani del nima oken, ima pa majhne prezračevalne line ob straneh, da v prostoru lahko kroži zrak.

V lopi so navadno shranjeni 'lesena čebrina', 'brente' in 'štulci', ki se jeseni uporabljajo ob trgatvi. Lopa je namenjena tudi namestitvi lesenih stiskalnic (preše) na kamen. V ta prostor sodi tudi manjša miza in preproste klopi, da delavci sedejo in se podprejo z malico. Včasih je na čelni strani lope urejena brajda, ki prav tako daje senco. Sorta grozdja je na brajdi navadno namenjena bolj za pod zob kot za pridelavo vina. Ker so zidanice navadno vkopane v dokaj strm teren, je mogoče na zadnjem delu kar s terena dostop na podstrešje skozi vrata

Zidanice so tudi pogost slikarski motiv - Boris Kobe: Zidanica v Apenniku

Leseni hram - eden izmed redkih še ohranjenih

v čelnem opažu. Na podstreho so se spravljale različne stvari, ki so se morale zavarovati pred dežjem in zimo. Večinoma so na podstreho spravljali kostanjeve ali smrekove kole, ki se tisto leto niso rabili, in so jih tako shranili do naslednje pomladi. Lopa je navadno odprta do slemena. Prvotna kritina je bila seveda slama. Danes so še ohranjene zidanice, krite z opeko.

Zidanice so tudi pogost slikarski motiv. To potrjuje tudi ciklus slik arhitekta in slikarja Borisa Kobeta, ki je preprosto naslovljen: Dolenjske zidanice.

In danes?!

Mnogo zidanic so zamenjali sodobni vikendi, ki navadno zelo izstopajo od merila prejšnjih objektov, saj nekateri niso bistveno manjši od povprečne stanovanjske hiše. Tudi v pretirani uporabi raznih umetnih materialov (beton, kovina, plastika) zelo izstopajo. V mehko dolenjsko pokrajino med vinograde sodijo naravni materiali - les, kamen, opeka. Kljub temu je veliko zidanic še ohranjenih. Razmišljanja v arhitekturi so danes veliko bolj usmerjena v večje spoštovanje do preteklosti in ohranjanje arhitekture naših prednikov. To je tudi prava pot. Ljudje bežijo iz urbanih sredin na podeželje. Tisti, ki lahko pribežijo v idilično naravno okolje, v pristno staro zidanico, kjer vse diši po naravnem lesu in kamenju, so gotovo na boljšem kot tisti, ki se selijo iz betona v beton.

Rupert Golc

Preprosta zidanica z leseno lopo pred zidanim delom

Izpeljanka klasične zidanice - lopa z vhodom je ob strani

V celoti s kamnom zidana in s slamo krita zidanica - starejši primerek

MOJA VAS

Doma sem s Hrastnega. To je vasica, ki ima daleč naokoli raztresene zaselke Sela, Zagrad, Spodnji Viher, Dul in Močila. Vsi ti kraji so bili nekoč gosto naseljeni, saj so bile povsod številne družine. Zato ni čudno, da je bila tu doma tudi velika revščina. V začetku 18. stoletja so si ljudje služili kruh tako, da je vsak na svoji zemlji kopal železno rudo, ki jo je bilo dovolj na površju. To rudo so potem z vozovi odpeljali v žužemberško livarno. Pri nas doma smo imeli iz te hrastovške rude dve 'kozici' (uliti posodi), eno večjo, drugo manjšo. Toda kopanje rude ni dolgo trajalo. Razne družbe so prepovedale. Rudo so poskušali iskati Francozi, Čehi, Srbi in od leta 1952 še geološki zavod. Pri vseh je zmanjkalo denarja, zato so to opravilo opustili.

Dobro se tudi spominjam, kako so iz našega okoliša hodili delat v rudnik Krmelj. Moški so delali v jamah, ženske pa v separaciji. Ti naši reveži so vsak dan peš prehodili pet ur do rudnika - dve uri in pol v eno smer. Počitka si niso privoščili, niti ob nedeljah. Zjutraj so šli k šesti maši, popoldne pa so se zbrali pri kakšni hiši, da so malo popili, zapeli in morda (če je kdo imel orglice) še veselo poskočili in zaplesali polko. Tako so reveži zadovoljni in sveži šli naslednji dan spet na delo!

Danes se tudi v naši vasi bolje živi kot včasih. Uredili so pota, potegnili asfalt, več ali manj obnovili tudi hiše. Nabavili so traktorje, kosilnice, motorne žage in razne stroje, tako da bi čim udobneje in hitreje kmetovali. V ponos nam je tudi kmečki turizem pri Deželanovih. Je na lepi razgledni točki, sredi skrbno urejenih vinogradov. Zaradi zlahne kapljice, okusne domače hrane in prijaznih ljudi je Deželanov turizem zaslovel že po vsej Sloveniji. Ni čudno, da se vsak obiskovalec rad še kdaj vrne, da bi lahko v zaželenem miru in dobri postrežbi spet okrepil dušo in telo.

Na nasprotnem bregu pa stoji naš stari Grebenčev hram, ki je zaradi svoje častitljive starosti res nekaj izjemnega. V njegovi senci se dobro počutiš, posebno še, kadar je kaj dobrega za pod zob in zraven kozarček rujnega. Pa še nekaj je: na stropu hrama se da prebrati podpis grofa Barba. Zelo mu je bil všeč naš hram in je računal, da ga odpelje, atu pa naredi zidanico, kakršno bi si zaželel. Potem pa so vojne razmere načrte spremenile. Ko se je podpisal, je rekel atu: 'Jože, ta moj podpis bo kdaj še prav

Grebenčev hram

Podpis - spomin na grofa Barba

prišel.' In res, tudi zadnje čase je njegova hčerka Livia nekajkrat obudila spomin na svojega očeta, ko je obiskala ta hram, kajti njegov podpis je ena izmed redkih stvari, ki jo v Šentrupertu spominja na očeta. Od njihovega gradu ni ostal niti kamen na kamnu.

Vesela in ponosna sem na svoje vaščane, ko opazujem, kaj vse so naredili, izboljšali in olepšali, da je tudi za tuje ljudi mikavnejše. Kljub vsemu napredku se ne sramujem revščine, ki sem jo okušala skupaj z drugimi. V šolo smo hodili peš in bos, slabo in pomanjkljivo oblečeni, da smo se komaj ogreli pri šolski peči. Za malico sem imela le jabolko, ki sem ga rada zamenjala za kos kruha, a zaradi te skromnosti nisem bila žalostna. Razumela sem, da starši po svojih najboljših močeh skrbijo, da bi nam otrokom življenje naredili lepše. Kljub vsemu so nam mnogo dali, predvsem vero, hvaležnost in skromnost. In prav to mi pomaga, da grem pogumno tudi skozi težave.

Pepca Slapšak

IZ GROZDJA, POTRGANEGA NA POLNOČNI TRGATVI V LETO 2000, ZORI ODLIČNO VINO

Silvestrska noč je družini Brcar in prijateljem letos minila povsem drugače kot ostala leta. Prihod leta 2000 so dočakali v vinogradu, kjer so potrgali približno 600 kg grozdja vrste laški rizling, iz katerega že zori predikatno vino - izbor, in 800 kg žametne črnine, iz katere bo vino namenjeno kupcem kot pozna trgatev.

Vinogradnik Peter Brcar bo najbolj zadovoljen, če bo to izjemno vino vseč tako prijateljem kot poznavalcem dobre kapljice.

Zvonka Krištof

Grozdje in sneg (foto: J. Platiše)

KLETARSKI TEČAJ V ŠENTRUPERTU

Za sklepní del je poskrbel mojster cvička Jože Frelíh

Vinogradniško društvo Šentrupert je v zimskem času organiziralo 60-urni tečaj za vinogradnike. Tečaja se je udeležilo 45 slušateljev - največ nas je bilo iz krajevne skupnosti Šentrupert, posamezniki pa tudi z Mirne, iz Mokronoga in s Trebelnega.

Predavali so priznani strokovnjaki Biotehniške fakultete, oddelek za vinarstvo in prehrano. Tečaj je potekal v Osnovni šoli dr. Pavla Lunačka, kjer je bil tudi zaključni izpit. Svečana podelitev diplom pa je bila v Kulturnem domu.

Vsi udeleženci smo odnesli veliko znanja, s predavatelji in z organizacijo tečaja smo bili zadovoljni in se vsem tudi zahvaljujemo.

Znanje, ki smo ga pridobili, bomo uporabljali v svojih vinogradih, predvsem pa v kletih, kjer zori in dozori naš dolenski cviček.

Peter Kurant

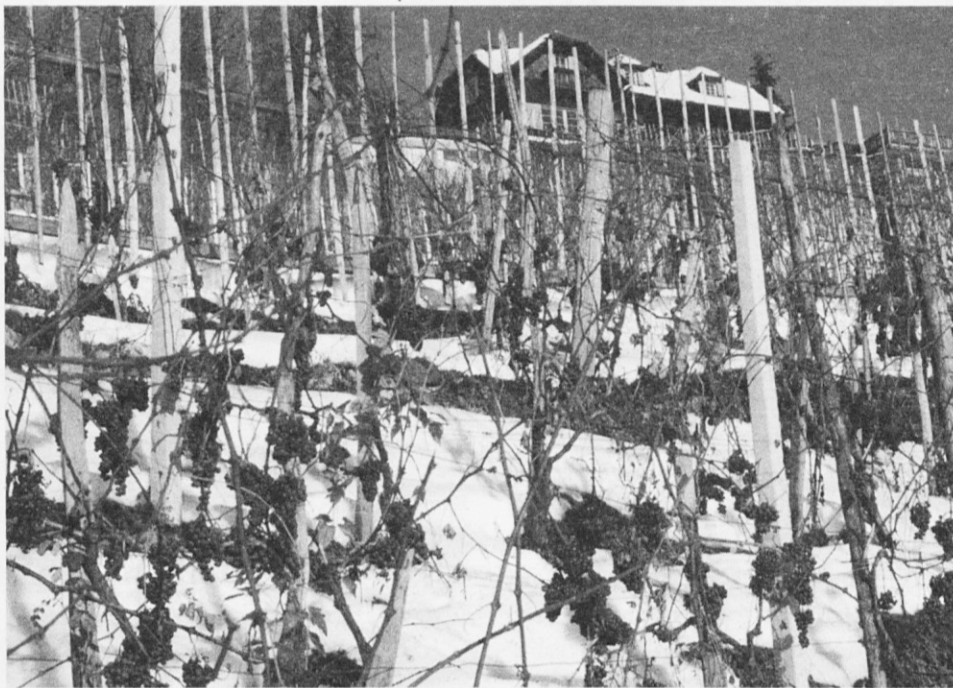
BRCARJEVA VINOGRADNIŠKO USMERJENA KMETIJA

Kmetijo Marije in Petra Brcarja na Homu poznajo številni obiskovalci; zaradi čudovitega razgleda vsak rad tja zaide.

Družina Brcar se je že pred leti odločila, da bo svojo dejavnost na kmetiji usmerila v vinogradništvo, saj je od približno 8 ha kar 2 ha vinograda.

Peter Brcar je obnovil vinograd in tako nadaljeval očetovo delo, hkrati pa je posodobil tudi pridelovanje grozdja. Ker je postala stara vinska klet, na kateri najdemo izrezljano letnico 1852, premajhna, so se Brcarjevi odločili, da le-to obnovijo, hkrati pa zgradijo novo, da bo več prostora za skladiščenje. V skladu s sanitarnimi in tehničnimi zahtevami so uredili še predelovalnico, kjer vino tudi stekleničijo.

Pri Brcarjevih je še zlasti zanimiva klet, saj so jo želeli urediti tako, da deluje čimbolj naravno, hkrati pa je zanimiva tudi za obiskovalce. Številni obiskovalci, ki so pri Brcarjevih vedno dobrodošli, to radi potrdijo. Zgrajena

Kraljestvo trt (foto: J. Platiše)

je iz naravnih materialov - še zlasti izstopa kamen, lastniki pa so ohranili tudi del skalovja, ki se odlično vkaplja v prostor. Klet je polepšana s sliko Mare Kraljeve, ki jo je naredila po freski v kleti Zalke Valas in je bila delo njenega moža, akademskega slikarja

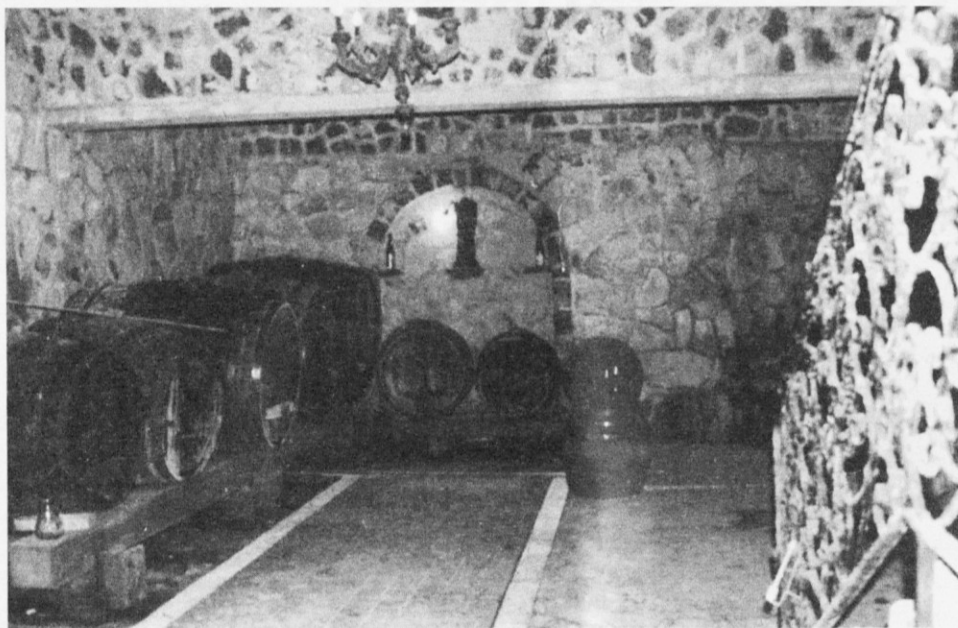
Toneta Kralja.

Obiskovalcem vinar Peter Brcar ob usmerjeni degustaciji rad pove veliko zanimivega o pridelavi vina, seznanjani jih s posebnostmi našega vinorodnega območja in z značilnostmi posameznih vrst vina. Vino lahko obiskovalci tudi kupijo. Največ pridelajo za naše območje tako značilnega in priljubljenega cvička, poleg ostalih vrst vina ponudijo še vina poznih trgategv in izborov.

Brcarjevi so zelo ponosni, ker so prvi iz žametne črnine pridelali vino - pozna trgategv. Vsi poznavalci vin pa že težko čakajo, da bodo poskusili vino, pridelano iz grozdja, potrganega prve ure leta 2000.

Na kmetiji imajo še veliko zamisli, kako bi popestrili svojo ponudbo, da bi v goste privabili še več turistov, ki bodo uživali v čudovitih naravnih lepotah naše pokrajine, ob tem pa nazdravili s kvalitetno kapljico.

Zvonka Kristof

Notranjost dobro založene vinske kleti

GNOJENJE VINOGRADOV

Jože Povšič, univ. dipl. inž., ki sodeluje v oddelku za svetovanje prehrane rastlin v podjetju Fertil agro d.o.o. Trebnje, nam je poslal prispevek, v katerem svetuje, kako gojiti vinsko trto. Fertil agro d.o.o. je specializirano podjetje za svetovanje prehrane rastlin in prodajo mineralnih gnojil vseh vrst in oblik s cilji, da bi dosegli velik in kvaliteten pridelek, hkrati pa varovali naše okolje in bogatili rodovitnost slovenske zemlje. Ker so se pomladanska dela v vinogradih že začela, bodo lahko nasveti za marsikoga koristni.

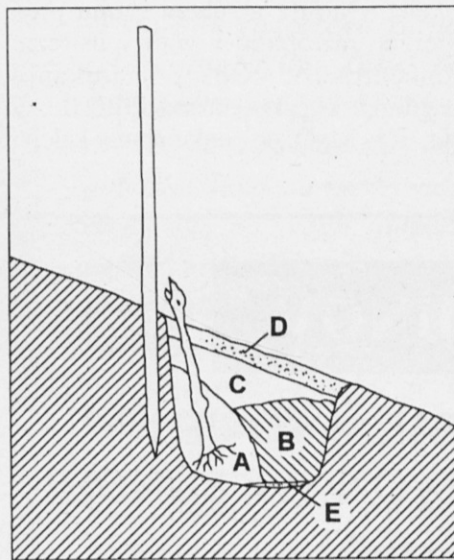
GNOJENJE NA ZALOGO OB RIGOLANJU (ZALOŽNO GNOJENJE)

Gnojenje na zalogo ob rigolanju je za vinograd nujno potrebno. Brez tega gnojenja ne bomo imeli v kasnejših letih zdrave vinske trte in tudi ne kvalitetnega grozdja. Hranila za vinsko trto, predvsem fosfor P, kalij K in delno magnezij Mg, moramo v obliki mineralnih gnojil zadelati v območje, kjer se bo pri trti razvilo največ korenin, to je od 20 do 50 cm. Uporabljamo granulirana mineralna gnojila PK brez dušika N ali NPK z malo dušika N, lahko tudi z magnezijem Mg in mikrohranili. Če imamo opravljeno analizo tal, določimo ustrezno razmerje fosforja P in kalija K in glede na stopnjo preskrbljenosti tal gnojimo od 500 kg/ha z ustreznim mineralnim gnojilom.

Analiza tal je v integrirani pridelavi grozdja nujno potrebna. Če nam v zemlji primanjkuje humusa, uporabimo tudi dobro preležan hlevski gnoj.

GNOJENJE OB SADITVI (PREDVSEM OB NEUSTREZNEM GNOJENJU NA ZALOGO OB RIGOLANJU)

- A - rahla zemlja nad koreninami in ob cepljenki
- B - hlevski gnoj (ne sme se dotikati korenin in stebela cepljenke) ali kompost ali kupljeno organsko gnojilo
- C - zemlja nad hlevskim gnojem, cepljeno mesto cepljenke mora biti nad zemljo
- D - zemlja, pomešana z mineralnim

gnojilom PK brez dušika ali NPK z malo dušika

E - mineralno gnojilo na dnu saditvene jame (če ob rigolanju nismo ustrezno dovolj gnojili), PK brez dušika ali NPK z malo dušika (max. 6 %N). Mineralno gnojilo služi kot zaloga hranil fosforja P in kalija K (tudi magnezija Mg) za leta vnaprej, ko bo trta razvila daljše korenine in tako prišla do nujno potrebnih hranil za doseg kvalitetnega pridelka grozdja. Fosfor P, kalij K in magnezij Mg se ne izpirajo, oziroma se zelo malo izpirajo in bodo 'počakali' na rastoče korenine vinske trte. Pravilno gnojenje ob saditvi zagotavlja kvaliteto grozdja in zdravo trto v kasnejših letih. Ob saditvi nikakor ne uporabljamo mineralnih gnojil, ki vsebujejo več kot 6 % dušika (npr.: nikakor ne NPK 15 - 15 - 15, ker vsebuje 15 % dušika N). Večja je saditvena jama, boljše je razraščanje korenin.

Mineralna gnojila za sajenje na zalogo, ob saditvi in za gnojenje mladih in rodnih vinogradov so (skupaj od 0 do max. čistega dušika N na hektar):

- Pk 0 - 26 - 26, PK 0 - 20 - 30, PK 0 - 18 - 24 + 5 % MgO itd.

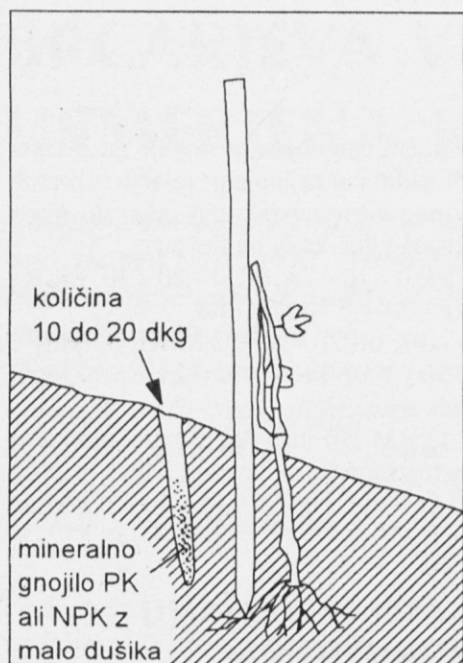
- NPK 6 - 20 - 21 + 2 MIKRO, NPK 2 - 30 - 17, NPK 4 - 12 - 24 + 5 % MgO itd.

- Ostala PK in NPK z malo dušika in ustreznim % magnezija MgO in bora B₂O₃ - npr. NPK 5 - 15 - 30 s + 2 MgO + B₂O₃.

KAKO IZBOLJŠAMO RODOVITNOST VINOGRADNE ZEMLJE, KO VINSKA TRTA ŽE RASTE

Kako izboljšamo rodovitnost vinogradne zemlje, če nismo gnojili na zalogo ob rigolanju oziroma ob saditvi vinske trte in trta slabo raste?

Gnojenje s fosforjem P, kalijem K in z magnezijem Mg po površini vinograda bolj malo pomaga, saj se raztopljeno gnojilo zelo počasi pomika s površine proti nižjim plastem zemlje (fosfor P in kalij K okoli 1 cm na leto), kjer so korenine vinske trte. Zato mineralno gnojilo PK ali NPK z malo dušika zadelamo v času, ko mladi vinograd okopavamo, in sicer tako, da bo prišlo mineralno gnojilo čimbolj globoko v bližino korenin (npr. do 30 cm globoko). Če imamo vinograd že zatravljen in ne kopamo okoli trt, lahko nad vinsko trto (cca 30 do 50 cm od stebela) z železnim drogom naredimo do 40 cm eno ali več globokih lukenj in v njih nasujemo skupaj do 20 dkg mineralnega gnojila PK ali NPK z malo dušika, kot prikazuje slika. Tako lahko v kasnejšem času popravimo napako, če ob saditvi nismo ustrezno gnojili. Podobno velja tudi za gnojenje ostalih večletnih rastlin (npr. jablane, hruške, breskve ...).

FOLIARNO GNOJENJE VINSKE TRTE

To je samo trenutna in delna rešitev preskrbljenosti vinske trte s hranili, predvsem z magnezijem Mg, s kalcijem Ca, z železom Fe in borom B. Trti damo hranila skozi liste v dobi vegetacije, hkrati ko npr. škropimo proti rastlinskim boleznim. Količine in navodila za uporabo so priložena k posameznemu gnojilu za foliarno gnojenje. Osnovna lastnost foliarnih gnojil je, da so 100 % vodotopna, ni pa važno, ali so to gnojila v suhem stanju (granule, kristali, prah) ali pa tekoča. Gnojila v suhem stanju pred uporabo raztopimo v vodi v ustrezni koncentraciji. Ob pomanjkanju magnezija Mg priporočamo FERTILON Mg - 9 % MgO, ob pomanjkanju kalcija

KALCIJEV SOLITER 15,5 % N + 26,6 % CaO, ob pomanjkanju bora SOLUBOR DF ali FERTILON Bor 35 % B₂O₃, ob pomanjkanju železa FERTILON Fe itd. Za vsa hranila hkrati pa za foliarno gnojenje priporočamo visoko kvalitetna FERTILONA in sicer FERTILON FOLIAR v tekoči obliki, ki vsebuje 11 vrst hranil, in FERTILON KRISTAL, 100 % vodotopen, ki vsebuje 11 vrst hranil. Oba FERTILONA imata ustrezno razmerje hranil, da sta primerna za osnovno gnojenje (v tla - npr. zalivanje) ali foliarno gnojenje vinske trte. Vinski trti tako damo vsa hranila hkrati. Vsa ta gnojila iz naravnih mineralov potrebuje vinska trta za lepo in zdravo rast in so v prodaji v Sloveniji.

Jože Povšič

IZ SKRINJE SPOMINOV

Ajdovska deklica je bila zelo pridna; preden so Ajdje odšli od nas, je oprala vse plenice okrog Šentruperta. Ker je bila zelo velika, je stala z eno nogo na Vrabčevem hribu, z drugo pa vrh Zadrage in prala v Bistrici.

Neprijeten dogodek je doživel Lokarjev oče iz Drage, ki je šel ravno takrat listje grabit. Ko je bil ravno pod njo, je ožemala plenice. On se pa ozre v nebo in pravi: 'O, peket, kaj pa je to?'

'Kar naprej, bo kmalu bolje,' se oglasi ajdovska deklica in naprej spira plenice.

Kadar ajdovska deklica ožema plenice, ni da bi listje grabil!

ZAKAJ SO PELI ZVONOVI: BUNDER BOGAT

Golobov oče, ki je umrl 1945. leta, star 86 let, je še poznal Bundrovo Uršo, ki je razdelila otrokom celo peko kruha, ko so se vračali iz šole.

Tam, kjer zdaj živi družina Frelj, sta bila brat Poldać in sestra Urša. On je bil pravdni doktor - danes bi mu rekli pravnik. Ko so ob nedeljah prišli ljudje na trg pred cerkvijo s kravato, je Bundrov Poldać koga prijel za kravato in dejal: 'Kravata je tvoja, če pa jaz rečem, pa ni.'

Ko je umrl, ga ni zemlja sprejela, ker je bil goljuf. Zato je bil tako bogat, da so zvonovi peli: Bunder bogat.

Zjutraj so ga pokopali, zvečer pa je bila krsta zunaj. Vsi prestrašeni verniki so poklicali škofa, če bi ga prišel pokopat in dokončno izročil zemlji. 'Pridem, če imate v fari par bistrih belih konj.'

Ker so jih imeli, je prišel. Strogo jim je zabičal: 'Ko bom naredil križ nad krsto, hitro skočite na voz in poženite konje do

vodice, ki teče pred Mirno, v Sotli!' (- tam je bila meja šentruperske fare). Ko je naredil križ, so se zgrnili črni temni oblaki nad njim, ko pa so prišli čez Sotlo, se je vse pomirilo.

Nič ne pomaga, če si bogat, bolje je, da si pošten!

Nekaj ljudi je še živih, ki poznajo to pripoved.

ŠE O PREDPUSTNEM ČASU

Fant je izbral dekle, da bi se poročil z njo. Ko so ljudje zvedeli, da se misli oženiti, so kar trumoma hodili k njemu in mu branili, da bi jo vzel, saj ima sto tadlov (napak). On je pa kljub vsemu še kar naprej pripravljaj za poroko. Potem se je pokazala še ženica s palčko in ga rotila: 'Nikar je ne vzemi, saj se menijo o njej, da tudi krade.'

On pa ji je odvrnil: 'Naj krade, saj bo domov nosila!'

Kristina Majcen

KMEČKI STAN

*Kmečki stan - najtežji stan,
skrb in delo dan na dan,
kmet se ubija in trudi,
dokler se v jamo ne zgrudi.*

*Od jutra do mraka
teža ga čaka,
od mraka do zore
spati ne more.*

*Obuti nima Tine kaj
in Minka ne obleči,
ti pa delaj in garaj -
vsem ni mogoče ustreči.*

*Davki pridejo, priklade,
kje naj jemlje, da ne krade,
če ne plačaš, reva -
pa kravica iz hleva.*

*Zdravnik potiplje žilo,
goldinar za plačilo,
če pa kaj zapiše,
velja pol hiše.*

*Poglej, kako gospod živi,
uradnik sedi, nič se mu ne mudi,
odvetnik, notar kuje denar.*

*Pravde je konec,
poln mu je lonec,
kmetu pa prazen -
le za prikazen.*

*Oblak teman prihruje,
ledeno zrnje se v setev usuje,
uničene so vse - kmetove muje.*

*Vse, kar na svetu živi,
kmet z žuljavo roko redi.*

To pesem sem napisala iz spomina na mlada leta; pesem so povedali starejši. Skoraj sem jo pozabila. Ko pa sem jo pred 15 leti ponovno slišala, sem si pesem zapisala. Ob dolgih večerih sem pregledovala po spominih mladih let in našla to pesmico. Mislila sem, da bi jo danes mladi prebrali; vem, da ne bodo verjeli, da je bilo tako, a se je res zgodilo.

Lora Vaotar

KRAVE V ZIDANICI

Pred več leti, ko smo še pasli krave in še ni bilo električnega pastirja, smo to delo opravljali otroci. Bilo je pozno jeseni, ko smo živino kmalu po kosilu odgnali na pašo; bikov pa nismo pasli, ker so bili preveč hudi.

Živina je s slastjo začela jesti sočno travo, zato sta se pastirja, ki sta bila zadolžena za pašo, zelo dolgočasila. Zakaj bi se dolgočasila pri živini, bova šla rajši od časa do časa samo malo pogledat. Tako sta modrovala in odšla oba po svojih 'pomembnejših' opravilih. Izmenoma sta hodila gledat. Kontrole so bile kar pogoste, vendar so večkrat tudi izostale. Dokler je bila živina lačna, je bilo vse v redu, ko pa se je napasla, je odšla tako kot naša dva pastirčka raziskovat teren. Ko je naš pastirček po zelo veliko izostankih le prišel v kontrolo, živine ni našel nikjer. V joku je ves upehan pritekel domov in v eni sapi mami povedal, da krav ni nikjer. Mama je hitro ugotovila, da le pastirčkov ni bilo nikjer in so krave kar same odšle domov in so verjetno že v hlevu. Ker pa živine ni bilo v hlevu, je hitro stekla reševalna akcija. Vsi smo zelo hiteli, ker je bilo treba živino dobiti pred nočjo. Vsi smo sodelovali, vpili, klicali, krav pa nikjer. Eni kravi je bilo ime Dima; ker smo jo vztrajno klicali, se je enkrat le oglasil slaboten muuu ... Še smo klicali in tedaj je bil tudi že odziv

močnejši.

Tam blizu je bila naša stara zidanica, ki je bila postavljena tako, da se je na podstreho prišlo po ravnem. Strop je bil - kot pri večini zidanic - iz plohov, na njih pa je bilo še nekaj sena. Krave so verjetno šle na boljšo pašo, nakar se je strop pod njimi vdrl in so vse tri padle naravnost v zidanico. Notri so bili še vsi sodi in seveda tudi jabolčnik. Treba je bilo prinesiti ključ, kar pa še ni bilo dovolj. Ker imajo vrata posebno leseno ključavnico, smo potrebovali še strokovnjaka, da je vrata odklenil. K sreči je to znala naša mama, pa čeprav se je iz zidanice večkrat vrnila brez pijače, ker ni mogla odkleniti vrat. Potem smo z velikim strahom odprli vrata, saj smo mislili, da so krave vse polomljene. Na srečo ni bila nobena niti malo poškodovana in so iz zidanice korakale kot iz hleva. Vsi smo bili začudeni, da tudi pipe niso odprle ali pa odbile kakšen čep. Kljub strahu smo se vsi nasmejali, da so šle krave kar v zidanico na jabolčnik, ko pa so bile navajene na vodo.

Ta pripetljaj je bil resničen, zato se še danes, po toliko letih, radi nasmehnemo in se čudimo, ker se je vse srečno končalo.

Metoda Lamovšek

V DRUŽINSKEM SVETU

VSAK SPREHOD Z ATIJEM JE NEKAJ POSEBNEGA

Ati, bratec Tomaž in jaz se radi sprehajamo po gozdu. Še posebej gremo radi takrat, kadar je lepo vreme. Včasih ati nima časa, zato se z bratcem Tomažem sama sprehajava. Včasih grem pa tudi sama. Na sprehodu hodimo čisto počasi in opazujemo ptice, drevje in prve spomladanske cvetice. Včasih imamo srečo in v daljavi opazimo srne, ki se brezskrbno pasejo na travniku. Če pridemo preblizu, se splašijo in zbežijo. Ko hodimo, se tudi pogovarjamo. Na sprehodu nam čas hitro mine. Vsak sprehod z atijem je nekaj posebnega in če le ima čas, gremo vsak dan malo v gozd.

Ana Gorenc, 2. razred

ATI ME JE NAUČIL ŠKROPITI TRTO

Lani poleti smo šli škropiti v vinograd. Najprej sva z bratcem Urošem razvila stometrsko gumijasto cev. Potem je oči začel škropiti. Med počitkom je rekel, če bi poskusil tudi jaz. Dejal sem, da bom. Čez deset minut sem začel. Ker imamo vrste, sem le pritisnil na vzvod ter hodil gor in dol, vendar pri tem pazil, da ne bi porabil preveč škropiva. Tako sem poškopil skoraj cel vinograd. Zatem smo se pokrepčali z malico. Naslednji dan sem tudi pomagal. Tako sem se z atijevo pomočjo naučil škropiti trto.

Nejc Ribič, 4. razred

MAMI IN JAZ

Midve z mami se zelo dobro razumeva. Večkrat ji povem, v koga sem zaljubljena. Ona me razume v zvezi s fanti. Pogovarjava se tudi o šoli. Pove mi, kako naj se učim, da si bom snov lažje zapomnila. Kadar gledava televizijo, mi razloži nekatere besede, ki jih ne razumem. Včasih pa mora biti tudi stroga. Kadar nimam pospravljenе sobe, je včasih tudi prepirljiv. Večkrat postanem tudi predrzna. Na koncu se opravičim in navadno mi mami opraviči. Veliko se ukvarja tudi z mojim mlajšim bratom Borisom. Z njim vadi lepo pisavo. Obema pa svetuje tudi kaj s področja zdravstva, saj je o zdravju in o psihologiji prebrala ogromno knjig. Ve, kateri čaji so primerni za zdravljenje različnih bolezni. Na mami se lahko obrnem ob najrazličnejših priložnostih.

Aleksandra Rataj, 5. razred

Z OČIJEM SVA NAREDILA PTIČJO HIŠKO

Moj oči je mizar. Ima svojo delavnico, v kateri se tudi jaz rada zadržujem in mu pomagam. Z očijem sva skupaj naredila tudi ptičjo hiško. Delo je bilo zelo zanimivo in nama je šlo gladko od rok.

Najprej sva pripravila vse potrebno za izdelavo: les, lepilo za les, barvo ter dobro voljo. Les je bilo potrebno razžagati in ga oblikovati, zatem je sledilo oblanje in popraviljanje robov. Ko sva to naredila, sva dele prebarvala s primerno barvo, počakala, da so se posušili, in jih zlepila. Lepila sem jaz, saj je bilo to delo zelo preprosto. Nato sva morala pritrditi še kaveljček za obešanje in hiška je bila gotova.

Hiško sem nesla na balkon in vanjo natresla zrnja.

Tamara Vavtar, 5. razred

Z MAMI SVA UREDILI CVETLIČNI VRT

Moja mami je šivilja, zato ima malo prostega časa. Na toplo februarso soboto pa si ga je le vzela in skupaj sva šli urediti cvetlični vrt. Mami je porezala vrtnice in stare skupaj s korenino spulila ven, jaz pa sem vrt prekopala. Opazila sem, da že poganjajo tulipani, žefrani in solzice. Potem je mami posadila še narcise in lilije. Na koncu je mami pograbila po travi, jaz pa sem pometla po dvorišču. Ko je bilo delo opravljeno, je rekla: "To sva dobro skupaj naredili. Vrt bo kmalu zaživel v svojih barvnih lepotah, ki se skrivajo v rožah, zaenkrat še pod zemljo."

Barbara Škoda, 6. razred

MAMI POMAGAM NA VRTU

Komaj čakam, da pride pomlad. Takrat se z mami odpraviva v vrt. Imava zelo veliko dela, da vse narediva. Če sadi čebulo, mami rada pomagam, ker mi je to delo všeč. Včasih mi naredi mami malo prostora na delu vrta in si naredim svoj vrt. Tam največkrat posadim krompir in korenje. Včasih pa tudi rožice, da je lepše. Mami me pohvali, če dobro naredim. Vesela je, ker ji pomagam, saj ima ona še veliko drugega dela in ji ga tudi jaz s svojo pomočjo olajšam.

Karmen Končina, 6. razred

MAMI ME JE NAUČILA PEČI GREGORJEVE PTIČKE

Star pregovor pravi, da se ob gregorjevem ptički ženijo. Ob Gregorju pa je na Veseli Gori Gregorjev sejem. Mami pa zna speči ptičke iz kruha in jih speče za ta sejem. Pri tem ji pomagam tudi jaz. Najprej naredi testo, ki je malo boljše od testa za kruh, in vsebuje jajca, moko, sol, sladkor, mleko, kvas in domače maslo. Testo mora biti gladko, da se lepo vleče. Iz testa, ki je že nekaj časa počivalo, naredi približno trideset centimetrov dolge trakove. Vsak trak posebej zaveže v voz. Iz zgornjega dela vozla oblikuje glavo, iz spodnjega pa rep. Ko je ptiček po obliki končan, mu jaz naredim oči. Zanje uporabim suhe borovnice. Ko so ptički končani, jih dam v krušno peč, da se spečejo. Ptičke se je mami naučila peči od svoje mame, ki jih je otrokom spekla spomladi - največkrat ob veliki noči. Zdaj, ko jih znam peči tudi jaz, je mami vesela, da se ta navada ne bo opustila.

Dani Ahlin, 7. razred

ATI - MOJ SMUČARSKI UČITELJ

V naši družini gremo vsako leto med zimskimi počitnicami za pet dni smučat. Smučat gremo na Roglo, Vogel ali Kanin. Prvič smo šli, ko sem bila še čisto majhna in še nisem znala smučati. Šli smo na Roglo, kjer smučišče ni bilo tako strmo. Stanovali smo v apartmaju. Takrat sta znala smučati samo ati in sestra Andreja. Mami in jaz sva ju samo opazovali in se sankali. Čez kakšni dve leti se je ati odločil, da me bo naučil smučati. Vsak dan sva pridno vadila. Ker sem bila majhna, sem se mu spravila med kolena. Skupaj sva zavijala do konca smučišča. Kmalu sem se naučila in sem začela sama

smučati. Ati me je ves čas spremljal, da se mi ne bi kaj naredilo. Skupaj sva šla tudi na žičnico. Ko sem že vse znala in sem bila že čisto samostojna, se vseeno nisem rada sama smučala, zato sva se z Andrejo smučali skupaj. Ko smo po napornem dnevu prišli v naš apartma, sem takoj po večerji utonila v globok spanec in sanjala, kako bom nekoč zelo dobro smučala. Vesela sem, da je bil ati moj prvi smučarski učitelj.

Jasna Udovč, 5. razred

MAMA

*Ko otrok se rodi,
MAMA ga prva v rokah podrži.
Prva beseda,
ki otrok reči jo zna,
navadno je MAMA.
MAMA za otroka skrbi.
Če otrok se smehlja,
MAMA je srečna.
Če pa otrok joče,
MAMA z njim trpi.
Zato otroci mi,
smejmo se vsi,
da MAMA srečne bodo vse,
kar jih na tem svetu je.*

Teja Brezovar, 8. razred

HVALA, STARŠI!

Verjetno se vsi zavedamo, da so starši največji in neprecenljiv dar za otroke. Jaz vsekakor se, a šele sedaj, ko sem malce starejša. Šele zdaj sem dojela naš skupni smisel - ljubezen, ki je ne premore ves svet. Če vprašaš otroka, ali ima rajši mamo ali očeta, je večina odgovorov za mamo. Pravzaprav je to povsem stvarno. Mama te nosi devet mesecev, te rodi, doji ... Kaj pa oče? Tudi on ima

pomembno vlogo. Sama se nikoli nisem opredelila, koga imam rajše. Oba sta mi eno, oba sta mi ljubezen, oba imam enako - zelo rada. Mami mi je najboljša prijateljica in oči najboljši prijatelj. Oba pa mi tudi preganjata dolgčas. Z mami igram tenis ter kartam, z očijem pa igram badminton, namizni tenis in košarko. Te igre z očijem so mi še prav posebej všeč. Verjetno zato, ker večkrat nalašč popusti, da sem jaz vesela zmage. To mi da voljo. Skratka, z obema se imam zelo lepo. In šele zdaj vidim, kaj vse sta prestala in storila zame. Vse iz ljubezni, ker me nočeta izgubiti. A kako naj jima povrnem vso njuno dobroto? Ne morem biti vsako sekundo angel, ker pač potem ne bi bila običajna najstnica. Ali moje srce premore dovolj dobrote zanju? To bom morala še razkriti. Verjetno nisem vedno to, kar bi si onadva želela. A tudi nočem igrati druge vloge. Sem, kar sem - in to je vse ...

Vem, da ne bi mogla skozi otroštvo brez staršev. Bili smo skupaj z roko v roki v dobrem in slabem. In še vedno smo in bomo ostali. Naša ljubezenska vez je premočna, da bi jo pretrgali. Dragi mami in oči, zdaj imam priložnost, da se Vama iz srca zahvalim za vse! Za prijateljstvo, razumevanje in ljubezen. Brez Vaju ne bi in ne bom zmogla. Hvala Vama! Prijateljica sem Vama - in Vama bom ostala - in to je vse, kar Vama morem dati!

Tina Medved, 8. razred

Člani novinarskega krožka na OŠ dr. Pavla Lunačka - mentorica Danica Zupan

DRAGI STARŠI,

kako bi se Vam lahko dovolj zahvalili za vse, kar storite za nas, svoje otroke?! Za vse drobne prijaznosti skozi leta, za potrpljenje, vzdrževanje, za vzgojo, za objeme ...

Dajete nam občutek, da smo kljub našim napakam nekaj posebnega, da imamo svojo vrednost, čeprav drugi tega ne opazijo. Vedno nas hvalite pred drugimi, četudi si tega včasih ne zaslužimo, saj je kar nekaj stvari, ki se nam jih ne ljubi postoriti (npr. brisanje posode in okopavanje na vrtu). Z raznimi neumnostmi in drobnimi lažmi Vam povzročamo glavobole, Vi pa nam to takoj odpustite. Zato bi se Vam radi ob starševskem dnevu zahvalili.

Hvala, ker nas imate radi, tudi kadar smo zelo poredni. Hvala za vse Vaše nasmeh, ki so nam olepšali še tako grozne dni. Hvala, ker nam ne pokažete, da Vas skrbi za nas, a čutimo, da nam vedno stojite ob strani. Hvala, ker nas ne oštevate pred drugimi, ampak to naredite doma in nam poveste, da smo naredili napako. Hvala, ker služite denar in ker iz nič vedno kaj naredite. Hvala, ker se z nami prebijate skozi matematiko in ostale podobno težke predmete. Hvala, ker se soočate z našimi učitelji. Hvala, ker kažete zanimanje, vendar nikoli preveč ne vtikate nosu, ker dobro veste, kako je za nas pomembna zasebnost. Hvala za vse pametne (čeprav kdaj za nas neuporabne) nasvete, saj nam z njimi kažete pravo pot. Hvala, ker nas med nevihtami mirite z lepimi pravljičami in se vsak večer prepričate, če se za omaro morda ne skriva strah. Hvala, ker pustite odklenjena vrata, da nas lahko Miklavž, Božiček in dedek Mraz obdarujejo in ker zobni miški pokažete, kam smo spravili naše mlečne zobke. Hvala za vse zabave ob rojstnih dnevih, za domiselne kostume za maškarado in najboljše darila za prijatelje. Hvala, ker ste nas naučili, koliko sta vredna ljubezen in spoštovanje. Hvala, ker ste postavili pravila - in jih prilagodili, kadar je bilo treba. Hvala za vsa popravljena kolesa, zašite plišaste medvedke, oblekice za punčke, plesne vaje, taborjenja ... **HVALA ZA ŽIVLJENJE!**

RADI VAS IMAMO, čeprav Vam tega ne povemo in pokažemo prav pogosto!

*Vaši otroci
z mentorico Matejo Ahlin*

POSTNI ČAS - POST

Vsako leto se srečujemo s postnim časom in morda niti ne vemo, kaj bi z njim. Kristjani se v tem času bolj zavzeto pripravljamo na VELIKO NOČ - na Kristusovo vstajenje, na katerem temelji naša vera.

Zakaj torej post?

Na praznike se vedno pripravljamo, tako da uredimo stanovanje, okolico in sebe. Lahko bi rekli: olepšamo sebe in vse, kar nas obdaja.

Pri postu je poudarek na osebi: urediti sebe, okrepiti svojo voljo, očistiti se (znebiti se slabih navad). Danes toliko slišimo in beremo o hujšanju. Kaj vse smo sposobni narediti, da bi shujšali!

Vemo, da vsako pretiravanje škoduje, vsaka sila nad telesom ali naravo ne prinaša nič dobrega. Znano nam je, da smo lahko kar uspešni pri zmanjšanju lastne teže, le ohraniti idealno težo ni vedno enostavno.

Potrebna je doslednost, odpoved, močna volja.

Prav postni čas (v svoji spokojnosti) nam pomaga okrepiti voljo tako, da se znamo odpovedati raznim razvadam in morda uspeti celo spremeniti način življenja in se nenazadnje odpreti tudi navzven, do drugih. Vsekakor s tako držo postajamo bolj ljudje, kar blagodejno vpliva na sočloveka, ko mu znamo podariti del sebe.

Mirko Simončič

ŠentRUPERT

GLASILO KRAJEVNE SKUPNOSTI ŠENTRUPERT - LETO: II / I.

APRIL 2000

USTANOVITELJICA: KRAJEVNA SKUPNOST ŠENTRUPERT - Zanjca: Peter Frelj

UREDNIŠKI ODBOR: Zevanka Kristof (urednica), Mirko Simončič, Gabrijela Sturm in Jože Zupan

OBLIKOVANJE IN PRELOME: Rupert Gale

TISK: KOPO d.o.o., Mirna

Glasiilo izhaja štirikrat letno v nakladi 850 izvodov.

Po zakonu o DDV se za glasiilo plačuje 8% davek od prometa proizvodov.